

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

**Xəzərle
bağlı şok
hesabat**

yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 2 aprel 2025-ci il Çərşənbə № 53 (8663) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

60 kongresmenin "907-ci düzəliş" ağrısı

Ermenipərəst qüvvələr
dövlət katibini
Azərbaycana təzyiqləri
gücləndirməyə
çağırıb

yazısı səh.9-da

Bakıda Makronun karikaturaları...

yazısı səh.6-da

Azərbaycanda əsgərliyə çağırış başladı

yazısı səh.4-də

Ramiz Mehdiyevin qızı məhkəməni uduzdu

yazısı səh.3-də

Pezeşkianın bu ay Azərbaycana gələcəyi gözlənilir

yazısı səh.5-də

Endokrinoloji Mərkəzin yeni direktoru kimdir?

yazısı səh.3-də

Qəbələ RLS müəmması: nə sökülür, nə də...

yazısı səh.4-də

Ermənistanın Vyana "hücumu"nun gizlinləri

yazısı səh.7-də

Vəzifəli şəxslər cərimə ediləcək - yeni qanun gəlir

yazısı səh.11-də

Təhsil nazirinin "məktəbli avtobusu" anonsu

yazısı səh.13-də

Vergi işçiləri repetitorları yoxlamağa başlayıb?

yazısı səh.2-də

Aprəl döyüşlərindən 9 il ötür

yazısı səh.14-də

Balıq ovu qadağası qüvvəyə mindi

yazısı səh.12-də

RUSİYA "PUTİN NATO-SU" NUN DAĞILMASINI GİZLƏDİR

Ermənistan təşkilata üzvlük haqqını ödəməkdən
imtina etdi; Kreml qurumun ən "zəif bənd"ini də
itirməmək üçün səs çıxara bilmir

yazısı səh.8-də

İrana hücum hazırlığı: ölkəmizə artan təhlükə

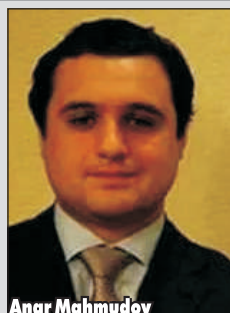
Siyasilər həyəcan təbili çalır; ən gecə yaxın altı ay ərzində İrana
qarşı genişmiqyaslı əməliyyatlar başlaya bilər

yazısı səh.5-də

**Seyxin bayram
namazında niyə
olmaması haqda
yeni iddialar**

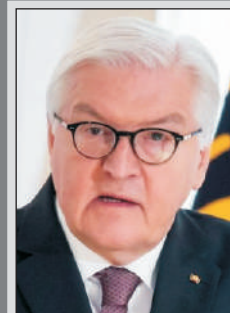
yazısı səh.10-da

Anar Mahmudov

**Eldar
Mahmudovun
oğlu üçün
həbs təhlükəsi**

yazısı səh.3-də

**Ştaynmayerin
"siftəni kor
etməsi"
vəqəəsi**

yazısı səh.10-da

Hikmət Hacıyev müşavirlə regional məsələləri müzakirə edib

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev İran Prezidentinin siyasi məsələlər üzrə müşaviri Mehdi Sənayi ilə görüşüb.

APA xəbər verir ki, bu barədə Hikmət Hacıyev X-də paylaşım edib.

"İran İslam Respublikası Prezidentinin siyasi məsələlər üzrə müşaviri Mehdi Sənayi ilə Bakıda görüşdük. Görüş zamanı iki ölkənin dövlət başçılarının qoyduqları tapşırıqlara uyğun olaraq Azərbaycan və İran arasında ikitərəfli siyasi münasibətlərə dair geniş fikir mübadiləsi apardıq. Həmçinin 2025-ci ilin fevral ayında İrana səfərim zamanı aparılmış danışıqların davamı olaraq qarşılıqlı maraq doğuran beynəlxalq və regional məsələlər müzakirə edildi", - paylaşımında qeyd edilib.

İvanovka kəndi ilə bağlı sərəncam

İsmayilli rayonunun İvanovka kəndində əkin sahələrinin suvarma suyu ilə təminatı yaxşılaşdırılacaq.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı sərəncam imzalayıb. Sərəncamda əsasən, İsmayilli rayonunun İvanovka kəndində 1250 hektar əkin sahəsinin suvarma suyu ilə təminatının yaxşılaşdırılması üçün Prezidentin ehtiyat fondundan Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinə ilkin olaraq 5 milyon manat ayrılıb.

Bakıda hava stabilləşmiş

Bakıda və Abşeron yarımadasında aprelin 2-də hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

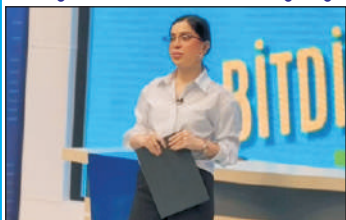
Bildirilib ki, gecə və səhər bəzi yerlərdə zəif duman olacaq. Mülayim cənub-şərq küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 11-14° isti, gündüz 18-22° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 764 mm civə sütunundan 755 mm civə sütununa enəcək. Nisbi rütubət gecə 70-80%, gündüz 55-60% olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin səhər dağlıq ərazilərdən başlayaraq bəzi yerlərdə aralıq yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə qısamüddətli leysan xarakterli olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Gecə və səhər aralıq duman olacaq. Qərb küləyi bəzi yerlərdə aralıq güclənəcək.

Havanın temperaturu gecə 10-15° isti, gündüz 20-25° isti, dağlarda gecə 5-10° isti, gündüz 12-17° isti olacaq.

"Atası olmayan qız almaram" deyilən kanalın yayımı dayandırıldı

"Aprelin 1-də Azərbaycan Respublikası Audiovizual Şurasının onlayn iclası keçirilib. İclasda "Kanal S" televiziya kanalında yayımlanan "Sözün bitdiyi an" proqramının martın 28-də saat 11:00-12:46 efirə getmiş buraxılışında aparıcının səsləndirdiyi fikirlərin qanunvericiliyin tələblərinə uyğunluğu müzakirə olunub".

Bu barədə Audiovizual Şuradan məlumat verilib. Bildirilib ki, ilk olaraq qeyd olunan məsələ ilə bağlı monitoring arayışı və müvafiq hüquqi rəy nəzərdən keçirilib, şura üzvləri öz fikirlərini bildirdilər. Müzakirələrdən sonra proqramda "Media haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 14.1.4-cü maddəsinin tələblərinin (irqi, dini, mənşə, cinsi, etnik və digər ayrı-seçkilik təbliğ olunmamalıdır) pozulmasının baş verdiyi ilə bağlı ümumi nəticəyə gəlinib. Aparıcı tərəfindən səslənən fikirlərin etik davranış normalarından savayı, gender bərabərliyi, hər hansı bir ayrı-seçkilik təbliğinin yol verilməməsi ilə bağlı qanunvericilik tələblərinin kobud pozulması faktı olduğu bildirilib.

Sonda qeyd olunan pozuntu faktına görə qanunla müəyyən edilib ən uzunmüddətli yayımın dayandırılması sanksiyası tətbiq olunaraq "Kanal S" televiziya kanalının proqramlarının yayımının 4 aprel 2025-ci il tarixdə saat 06:00-dan 5 aprel 2025-ci tarixdə saat 06:00-dək 24 saatlıq dayandırılması ilə bağlı müvafiq qərar qəbul olunub.

Vergi işçiləri repetitorları yoxlamağa başlayıb?

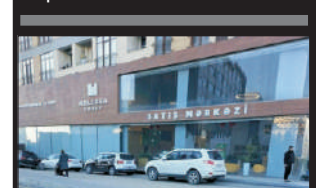
Azərbaycanda fərdi qaydada repetitorluq fəaliyyəti ilə məşğul olan müəllimlərin vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmağa başlandığı bildirilir.

Gənc Qazilər Birliyinin sədri saxlanılıb

Gənc Qazilər Birliyinin sədri Hacı Vəliyev saxlanılıb. Bu barədə Gününəsi.info saytına onun yaxınları məlumat verib.

Qeyd olunur ki, H.Vəliyev martın 31-də gecə saatlarında Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb. Məlumatı DIN mətbuat xidmətinin bölmə rəisi Nurlan Əliyev "Qafqazinfo"ya təsdiqləyib. O bildirib ki, Hacı Vəliyev barəsində olan cinayət işi ilə əlaqədar saxlanılıb. İstintaq hərəkətləri davam etdirilir.

"Melissa Group"da satış dayandırıldı

"Melissa Group" tikinti şirkətinin Bakının Alətava yaşayış massivində vətəndaşın evini uçurması ötən həftəyə damğasını vurdu. Böyük ictimai narazılıq yaranan bu hadisə hələ də müzakirə edilir.

Öncə şirkətin iş icraçısı və ekskavatorçusu saxlanıldı. Ardından qurumun rəhbəri Qalib Məmmədov həbs edildi. Onun barəsində məhkəmənin hökmü ilə 1 ay həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Hazırda sözügedən şirkətin fəaliyyət göstərirmi? Tikinti, satış işləri davam edirmi? Globalinfo.az "Melissa Group" tikinti şirkəti ilə əlaqə saxlayıb. Şirkətdən bildirilib ki, tikinti işləri davam edir: "Hazırda evlərin satış prosesi dayandırılıb. Lakin tikinti davam edir".

Modern.az-ın məlumatına görə, prosesin hələlik Bakı şəhərində başladığı iddia edilir.

Məsələ ilə bağlı rəsmi açıqlama verilməyib. Qeyd edək ki, elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev fevral ayında repetitorluğun mərhələli şəkildə ləğv edildiyini bildirdi. O qeyd edib ki, müəllimlərin məktəb daxilində dərslərdən sonra repetitorluqla məşğul olması doğru deyil.

"Dəbə görə də repetitor yanına gedənlər var. Öz sinfində dərs dediylə uşağa dərslərdən sonra da repetitorluq etmək ayıbdır. Repetitorluğun ləğvi birdən-birə aparılmalı, mərhələli şəkildə ləğv ediləcək".

Nazirin açıqlamasından sonra ekspertlər repetitorluqla mübarizəyə vergi əməkdaşlarının cəlb edilə biləcəyini açıqlamışdı.

Müəllimləri təhqir edən direktor işini itirdi

Sevda Sarıyeva

Müəllimləri təhqir ediyi deyilən 301 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Sevdə Sarıyeva işdən çıxarılib.

Bakı şəhəri 301 nömrəli tam orta məktəbin direktorunun müəllimlərə qarşı uyğunsuz davranışı ilə bağlı aşkara çıxarılan faktlar üzrə

araşdırmalar aparılıb. Araşdırma nəticəsində fəaliyyətində yol verdiyi nöqsanlara görə Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin müvafiq əmri ilə təhsil müəssisəsinin direktoru ilə bağlanmış əmək müqaviləsinə xitam verilib.

Bildirilib ki, təhsil müəssisələrində sağlam işgüzar mühitin təmin olunması, vətəndaşların təhsil müəssisəsinə etimadının, təhsil müəssisələrinin fəaliyyətində səmərəliliyin və şəffaflığın artırılması əsas prioritetlərdəndir. Təhsil müəssisələrində hər hansı neqativ halların baş verməsi yolverilməzdir.

Qeyd edək ki, Biləcəri qəsəbəsində yerləşən 301 nömrəli tam orta məktəbin müəllimlərinin direktor Sevdə Sarıyeva tərəfindən təhqir edilməsi barədə xəbərlər yayılıb.

"Müəllimləri valideynlərin yanında təhqir edir. Bizə "dərs dilənçiləri", "hinduşkabaş" deyir". İddialara görə, direktor tərəfindən məktəbin bir korpusu da bağlanıb. Səbəb kimi binanın qəzalı vəziyyətdə olduğu bildirilib. Amma həmin binada hazırda sakinlər yaşayır.

Agentlik QHT rəhbərlərini görüşə çağırdı

Aprelin 3-ü saat 14:00-da Bakı Konqres Mərkəzində QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Agentliyinin 2025-ci il üzrə qrant müsabiqələrinin qalibləri ilə görüş keçiriləcək.

Bu barədə agentlikdən bildirilib. Məlumatla görə, görüşdə Azərbaycan Respublikası Prezident Administrasiyasının və aidiyyəti dövlət qurumlarının məsul şəxslərinin iştirakı nəzərdə tutulur.

Məlumatda o da vurğulanıb ki, görüşdə yalnız qrant müsabiqələrinin qalibi olan qeyri-hökumət təşkilatlarının hər birindən bir nəfər - rəhbər şəxs iştirak edə bilər.

Bu gənclərə təqaüd veriləcək

Prezident İlham Əliyev gənc istedadlara xüsusi təqaüdlərin verilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Mədəniyyət Nazirliyinə 98 794 manat məbləğinə vəsait ayrılıb. Maliyyə Nazirliyi bu sərəncamın 1-ci hissəsində nəzərdə tutulan maliyyələşməni təmin etməli, Mədəniyyət Nazirliyi bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etməlidir.

Sərəncama əsasən adları "Qızıl kitab"a yazılmış gənc istedadlara xüsusi təqaüdlərin verilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Mədəniyyət Nazirliyinə 98 794 manat məbləğinə vəsait ayrılıb. Maliyyə Nazirliyi bu sərəncamın 1-ci hissəsində nəzərdə tutulan maliyyələşməni təmin etməli, Mədəniyyət Nazirliyi bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etməlidir.

Əli İnsanovun şeirlər kitabı çap olunub

Ömrünün 15 ilə yaxınını həbsxana divarları arasında keçirən sabiq səhiyyə naziri, akademik Əli İnsanovun şeirlər kitabı çap olunub. Gununsesi.info-nun xəbərinə görə, sabiq nazirin müəllifi olduğu şeirlər həbsxana illərində qələmə alınıb.

Ədalət Partiyası yeni sədr seçməyə hazırlaşır

Ədalət Partiyası yeni qurultayın keçirilməsi ilə bağlı qərar verəcək. Bunu "Qaynarinfo"ya sözügedən partiyanın təşkilat məsələləri üzrə sədr müavini Mütəllib Rəhimli deyib. O bildirib ki, niyyətlərə görə, partiyanın sədri qurultayda seçilməlidir: "Martın 31-də Ədalət Partiyasının eks-sədri, mərhum İlyas İsmayilovun qırx mərasimi keçirilib. Partiya üzvlərindən bir qrupu əvvəlcə İlyas müəllimin məzarını ziyarət edib, əkil qoyub, ruhuna dualar oxuyublar. Mənəvi dəyərlərimiz Ədalət Partiyasında yüksək tutulduğundan, biz indiyədək nə yeni sədr, nə də qurultay haqqında müzakirələr aparmışıq".

Mütəllib Rəhimli yalnız bundan sonra qurultayın keçirilməsi ilə bağlı qərarın qəbul edilməsini mümkün sayır: "Çox güman ki, yaxın günlərdə partiya rəhbərliyinə daxil olan şəxslər toplaşib qərar verəcəklər".

General Eldar Mahmudovun vəzifəsindən azad edilməsindən, xüsusi xidmət generallarının səs-küylü korrupsiya işi və MTN-in ləğvindən sonra iş adamı və İnformasiya Texnologiyaları (IT) şirkətlərinin sahibi Ayaz Kərimov da cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Ona 2015-ci ildə cinayət işi başlanıb və barəsində Interpol xətti ilə axtarış elan olunub. İstintaq orqanlarının məlumatına görə, Ayaz Kərimov Eldar Mahmudovun oğlu Anar Mahmudovun şəriki olub. Ovxatki Rabitə Nazirliyinin keçirdiyi bir neçə tenderin qalibi olmuş "Caspian Telecommunications" şirkətinin rəhbəri Ayaz Kərimov sabiq milli təhlükəsizlik naziri Eldar Mahmudovun oğlu Anar Mahmudovla dost olub. Onların həmçinin biznes şəriki olduqları bildirilir. Rabitə Nazirliyində baş vermiş qanun pozuntuları ilə bağlı başlanılan cinayət işi üzrə Ayaz Kərimovun barəsində 16 dekabr 2015-ci il tarixdə Cinayət Məcəlləsinin 312.2-ci (vəzifəli şəxs tərəfindən bilə-bilə qanunsuz hərəkətlər (hərəkətsizlik) etməyə görə ona rüşvət vermə və ya təkrar rüşvət vermə) maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb etmə haqqında qərar çıxarılıb, lakin o, cinayət təqibi orqanından gizləndiyinə görə istintaqa dəvət etmək və ona ittihamı elan etmək mümkün olmayıb. Bu səbəbdən də həmin tarixli qərarla barəsində axtarış elan edilib və Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 17 dekabr 2015-ci il tarixli qərarı ilə barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Onun Ağsəron rayonunda torpaq sahəsi 70 min manat, "Harley Davidson" markalı motosiklet 12.500 manat, "AKEY" MMC-nin adına rəsmiləşdirilmiş "Maserati Quattroporte" markalı avtomobil 155.733.8 manat, "Jaguar XJ" markalı avtomobil 140.529.473 manat məbləğində qiymətləndirilib. İş adamı Ayaz Kərimov uzun illər sonra sükutu pozub. O, Mahmudovların fəaliyyəti və onların ofşor şirkətlər vasitəsilə ölkədən milyardlarla vəsait oğurlanması sxemindən xəbərdar biridir. Haqqın.az-in əməkdaşı Azərbaycanda hələ də barəsində cinayət işi olan Ayaz Kərimovla Bolqarıstanın paytaxtı Sofiyada görüşüb. Ayaz Kərimov 2002-ci ildən Kanada vətəndaşdır.

Bakıda anadan olan biznesmen rus dilində keçən müsahibədə bəzi ilgincliklər səsləndirib. Məsələn, deyib ki, Interpol hələ 2018-ci ildə onun barəsində axtarış qərarını ləğv edib, onun indi sərbəst hərəkət etməsi üçün xüsusi çətinlik yoxdur. Amma onu Azərbaycanda hələ də axtarırlar və barəsindəki cinayət işinə xitam verilməyib.

Biznesmen deyib ki, əslində təhdid yolu ilə Mahmudovları

Eldar Mahmudovun oğlu üçün həbs təhlükəsi

Anar Mahmudovun şəriki olmuş biznesmenin açdığı sirlər; hüquqşünas: "Ayaz Kərimov cinayətin açılmasında mühüm kömək göstərərsə..."

onun "Caspian Telecommunications" şirkətinə şərik ediblər. Belə məlum olub ki, biznesmen onun oğlu vasitəsilə o vaxt MTN rəhbəri olan atasına bahalı hədiyyələr də göndərmiş. Bunlar isə rəsm əsərləri və xalçalar olub. Onun dediyinə görə, Azərbaycanda şərikli işlədikləri restorana görə vergi borcu Mahmudovun oğlunun onu aldatmasına görə yaranıb, belə ki, onun verdiyi pulları dövlətə ödəməyib. Keçmiş şəriki indi heç bir əlaqələri qalmayan generalın oğlunun ən çox yatırımlarının İspaniya olduğu barədə xəbərləri təsdiqləyib. Onun təxminlərinə görə, Mahmudovlar bir neçə yüz milyon qanunsuz olaraq ölkədən çıxarıblar. Ayaz Kərimov onu da deyib ki, Eldar Mahmudov vəzifədən çıxarıldıqdan bir neçə il sonra oğlu ilə münasibətləri pisləşib. Onun iddiasına görə, Eldar Mahmudovun oğlu günlərin birində onu Kiprdə həttə döy-

mək də istəyib. Barəsində hələ də cinayət işi və axtarış qərarı olan Ayaz Kərimov Azərbaycana qayıdıb Mahmudovlar haqda gerçəklikləri danışmaq istədiyini də istisna etməyib.

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, hər hansı bir cinayətdə iştirak etmiş və ya iştirak etməsi ehtimal olunaraq barəsində cinayət təqibi başlanmış şəxs istintaqla əməkdaşlıq edərsə, onun barəsindəki cinayət təqibinə yenidən baxıla bilər: "Bu məsələ Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi və cinayət-prosessual qanunvericiliyi ilə tənzimlənir. Ümumiyyətlə, cinayətdə iştirak etmiş şəxs hüquq-mühafizə orqanlarına könüllü şəkildə məlumat verərsə və cinayətin açılmasına, cinayətin digər iştirakçılarının ifşasına ciddi kömək edərsə, onun cəzasının yüngül-

ləşdirilməsi və ya cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi müəyyən hallarda mümkündür".

Natiq Ələsgərov deyib ki, Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən, Ayaz Kərimov cinayətin açılmasına mühüm kömək göstərərsə, məhkəmə və ya istintaq orqanları onun məsuliyyətdən azad olunmasına qərar verə bilər: "Xüsusilə əgər o, məcbur edilərək cinayətə cəlb olunubsa və ya cinayətin qarşısının alınmasına yardım edibse, bu, məsuliyyətdən azadolma üçün əsas ola bilər. Əgər onun tam məsuliyyətdən azad edilməsi mümkün deyilsə, o zaman məhkəmə onun cəzasını yüngülləşdirə bilər. Qrup şəklində cinayətin törədilməsində bir-bəşə iştirak edən şəxs könüllü şəkildə cinayət barədə məlumat verirsə, məlumat verən şəxsə daha az cəza təyin oluna bilər".

Natiq Ələsgərov deyib ki, bu halda istintaqla əməkdaşlığa gedən şəxslə prosesual müqavilə imzalanıla bilər: "Müəyyən hallarda şəxslə prokurorluq arasında "dil anlaşıması" deyilən razılaşma imzalanması mümkündür. Əgər Ayaz Kərimov mühüm sübutlar təqdim edərsə və ya şahid qismində əsas fiqurların məsuliyyətə cəlb olunmasına kömək edərsə, onun cəzası azaldıla və ya şərti cəza verilə bilər".

□ **E. MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"**

Mədət Quliyevin kadrları işdən çıxarıldı

Müdafiə Sənayesi Nazirliyində kadr dəyişikliyi olub.

"Teleqraf"ın əldə etdiyi xəbərə görə, müdafiə sənayesi naziri Vüqar Mustafayevin əmri ilə qurumun iki şöbə müdiri vəzifəsindən azad olunub. Bunlar nazirliyin hüquq şöbəsinin müdiri İsmayıl İbrahim oğlu Kərimov və maliyyə və uçot şöbəsinin müdiri Nadim Buludxan oğlu Bayramovdur. Onların yerinə yeni təyinat olmayıb. Hazırda hüquq şöbəsi müdirinin səlahiyyətlərini müdir müavini Züleyxa Qafarova, maliyyə və uçot şöbəsi müdiri vəzifəsini isə həmin strukturda müavin olan Səbinə Mustafayeva icra edir. Nazir V. Mustafayevin əmri ilə Aslanov Azad Ramiz oğlu isə Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin Kadrlar şöbəsinin müdiri təyin olunub. Bu vəzifə xeyli müddətdir boş idi.

Qeyd edək ki, işdən çıxarılan İsmayıl Kərimov və Nadim Bayramovu 2019-cu ilin iyul ayında o zaman müdafiə sənayesi naziri olan Mədət Quliyev vəzifəyə təyin etmişdi.

Endokrinoloji Mərkəzin yeni direktoru kimdir?

Nərmən İsmayilova

Respublika Endokrinoloji Mərkəzinin direktoru Nərmən İsmayilova vəzifəsindən azad edilib. Qaynarinfo-nun əldə etdiyi məlumata görə, bununla bağlı TƏBİB-in İdarə Heyətinin sədri Vüqar Qurbanov əmr imzalayıb.

Vüqar Qurbanovun digər əmri ilə sözügedən vəzifə Kəmalə Ağayeva gətirilib.

Xatırladaq ki, ötən ay Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin Respublika Endokrinoloji Mərkəzdə yoxlamalara başladığı, müvafiq şikayət əsasında artıq mərkəzin rəhbərliyi və bir neçə həkim endokrinoloq barəsində araşdırmalar aparıldığı bildirilib.

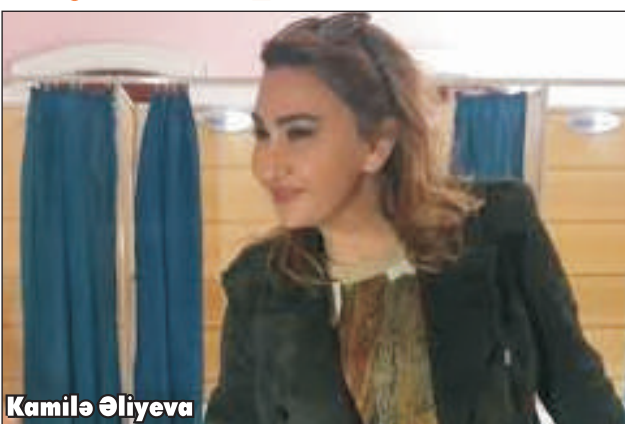
Qeyd olunub ki, yoxlamalara cəlb olunanlar arasında mərkəzin direktoru Nərmən İsmayilova, inzibati işlər üzrə direktor müavini Vəfa Kərimova, baş həkim Ülviyə Əhmədova və digər şəxslər var.

Toplanmış ilkin sübutlar əsasında Cinayət Məcəlləsinin 308.1 (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) və 312-1.1-ci (vəzifəli şəxsin qərarına qanunsuz təsir göstərmə (nüfuz alveri)) maddələri ilə cinayət işi başlanıb.

Ramiz Mehdiyevin qızı məhkəməni uduzdu

Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri Ramiz Mehdiyevin qızı Kamilə Əliyevanın "Baku Oksford Məktəbi"nin müsadirəsi ilə bağlı verdiyi şikayət üzrə yekun qərar açıqlanıb.

"Qafqazinfo" nun əldə etdiyi məlumata görə, Bakı Apelyasiya Məhkəməsi Kamilə Əliyevanın şikayətini əsassız sayıb. Hakim Faiq Qəniyevin sədrlik etdiyi məhkəmə heyəti təsdiq edib ki, məktəb "Baku Steel Company"dən mənimsənilən pullar hesabına inşa olunub. Bu səbəbdən nə Kamilə Əliyeva,

Kamilə Əliyeva

nə də məktəbin təsisçisi Mehriban Məmmədova əmlak üzə-

rində mülkiyyət hüququna malikdir.

Xatırladaq ki, "Baku Steel Company"-nin keçmiş rəhbəri Rəsim Məmmədov Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) tərəfindən həbs edilib. Ona xüsusilə külli miqdarda mənimsəmə ittihamı ilə 13 il 9 ay həbs cəzası verilib.

Məmmədovun milyonlarla manat dəyərində əmlakı, o cümlədən "Baku Oksford Məktəbi" də müsadirə olunub. Kamilə Əliyeva məktəb binasının yarsının pay sahibi olduğunu iddia edir.

Məktəb bir müddət əvvəl 18 milyon 527 min 250 manata hərraca çıxarılmışdı.

Azərbaycanda əsgərliyə çağırış başladı

Azərbaycan vətəndaşlarının müddətli həqiqi hərbi xidmətə növbəti çağırışı başlayıb.

2007-ci ildə doğulmuş və 18 yaşı tamam olmuş, habelə 1995-2006-cı illərdə doğulmuş, yaşı 30-dək olan, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrində müddətli həqiqi hərbi xidmət keçməmiş, müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan möhlət hüququ olmayan və ya müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan azad edilməmiş vətəndaşlar 2025-ci il aprelin 1-dən müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılır.

Çağırış aprelin 30-dək davam edəcək.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev fevralın 14-də Azərbaycan vətəndaşlarının 2025-ci il aprelin 1-dən 30-dək müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılması və müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının ehtiyata buraxılması haqqında sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən, "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" qanunun müvafiq maddəsində nəzərdə tutulmuş xidmət müddətini keçmiş müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları aprelin 1-dən 30-dək ehtiyata buraxılırlar.

Bu sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Hərbi vəzifəliylərlə bağlı dəyişiklik

Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının ehtiyatına keçirilmiş hərbi vəzifəliylərlə bağlı İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilib.

Bununla bağlı Prezident İlham Əliyev İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanunu imzalayıb.

Qanuna əsasən, vətəndaşların hərbi qeydiyyat üzrə "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş vəzifələrini icra etməməsinə:

- yeni vətəndaşlar (müvafiq icra hakimiyyəti orqanının ehtiyatına keçirilmiş hərbi vəzifəliylər istisna olmaqla) ehtiyata keçirildikdən sonra 7 gün müddətində yaşayış yeri üzrə hərbi qeydiyyatda alınmaq üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanına gəlməməsinə;

- hərbi vəzifəliylər (müvafiq icra hakimiyyəti orqanının ehtiyatına keçirilmiş hərbi vəzifəliylər istisna olmaqla) və çağırışçılar yaşayış yerini 3 aydan çox müddətə dəyişdirdikdə, yaşayış yeri üzrə hərbi qeydiyyatdan çıxmasına və olduğu yer üzrə hərbi qeydiyyatda durmasına;

- hərbi vəzifəliylər və çağırışçılar yaşayış yerini dəyişərkən, 10 gün müddətində hərbi qeydiyyatda olduqları müvafiq icra hakimiyyəti orqanına məlumat verməməsinə görə otuz manat məbləğində cərimə edilir.

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinə (ƏMDX) məxsus "Qəbələ Radiolokasiya Stansiyasının İnzibati Təsərrüfat Zonası və Texniki Mövqe" MMC-nin (Qəbələ RLS) direktoru İlkin Şıxqəməzəyev vəzifəsindən azad edilib. Bununla bağlı Dövlət Xidmətinin rəisi Mətin Eynullayev əmr imzalayıb. Onun digər əmri ilə RLS-ə rəhbərlik Vasif Rzayevə həvalə olunub.

Yada salaq ki, Qəbələ RLS SSRİ-nin Raketdən Müdafiə Kompleksinin 8 əsas stansiyalarından biri olaraq 1985-ci ildə istismara verilib. Texniki parametrlərinə görə dünyada analoqu olmayan 6000 km radiusdakı məsafəni nəzarətdə saxlamağa qadir stansiya İran, Türkiyə, Hindistan da daxil olmaqla Yaxın Şərqi bütövlükdə, həmçinin Hind okeanı və Avstraliya qitəsinin müəyyən bir qismini izləmək imkanına malik olub. Stansiya həmçinin bu ərazilərdən atılmış orta məsafəli, nüvə başlıqlı raketlərin ilk atış anından etibarən onların trayektoriyasını müəyyən edə bilirdi.

RLS Qəbələ şəhərindən təxminən 11 km cənub-qərbdə, Ləki dəmir yolu stansiyasından 50 km məsafədə yerləşir. 210 hektar ərazini əhatə edir. 1985-2012-ci illərdə cənub hava trafikini idarə edən Raketdən Müdafiə Kompleksinin bir elementi olub. Stansiya nəinki raketlərin buraxılmasının qarşısını almağa, həm də onların trayektoriyasını izləməyə imkan verirdi ki, bu da raketlərin SSRİ (daha sonra Rusiya) ərazisinə daxil olmasının qarşısını alırdı. Texniki parametrləri və münasib yeri nəzərə alaraq, bu RLS o zaman unikal stansiya hesab olunurdu. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra Rusiya hərbciləri uzun müddət RLS-dən heç bir hüquqi rəsmiləşdirmə olmadan istifadə etdilər. 2002-ci il razılaşması ilə Azərbaycanın mülkiyyəti olan stansiya Rusiyaya 10 il müddətinə (24 dekabr 2012-ci il tarixinədək) icarəyə verilib və informasiya-analitik mərkəz obyekt statusu əldə edib. İcarə haqqı ildə 7 milyon dollar təşkil etmiş, o cümlədən 15 milyon dollara yaxın elektrik enerjisi və kommunal ödənişlərin ödənilməsi də Rusiya dövləti tərəfindən həyata keçirilib. Rusiya infrastrukturunun dəstəklənməsi və personalın maddi-texniki təminatına illik 50 milyon dollar xərcləyib. Stansiyanın fəaliyyəti 2 minə yaxın Rusiya hərbcisini, həmçinin müqavilə üzrə işləyən Azərbaycan vətəndaşını işlə təmin edib. 2011-ci ilin əvvəlinə stansiyada texniki resursun uzadılması işləri aparılıb, elementlərin müasirləşdirilməsinə başlanılıb. Lakin 9 dekabr 2012-ci ildə tərəflərin icarə dəyərinə dair razılığa gələ bilməməsinə görə Rusiya Qəbələ RLS-in istismarını dayandırdı. Bakı icarə haqqını

Qəbələ RLS müəmması: nə sökülür, nə də...

Polkovnik: "Keçmiş Qəbələ RLS muzey kimi istifadə oluna bilər"

aylıq 15 milyon dollara, sonra isə illik haqqı \$300 milyon dollara qədər artırmaq istəyirdi. 2013-cü ildə bütün aparatlar sökülərək Rusiyaya geri aparıldı, rusiyalı hərbcilər qarnizonu tərk etdi və obyekt Azərbaycana təhvil verildi. Həmin il iyunun 6-da Qəbələ stansiyasını tamamilə əvəz edən Armavir yaxınlığında yeni nəsil "Voronej" döyüş növbətçiliyi stansiyasının açılışı həyata keçirilib.

Stansiya SSRİ dağıldıqdan sonra Azərbaycanın mülkiyyətinə çevrilib. Azərbaycan 2002-ci ildə stansiyanı Rusiyaya 2012-ci ilə kimi il ərzində 14 mln. dollar ödəməklə icarəyə vermişdi. Stansiyada 1400 Rusiya hərbiçisi qulluq edirdi. Burada həmçinin Azərbaycan mütəxəssisləri də fəaliyyət göstərirdi.

Ümumilikdə stansiyada 2000 nəfər fəaliyyət göstərə bilərdi. 10 dekabr 2012-ci ildə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin verdiyi bəyanata görə Rusiya RLS-in istismarını həmin gün dayandırdı. İstismarın dayandırılmasının səbəbi tərəflərin stansiyanın icarə müqaviləsinin uzadılması barədə şərtlərdə razılaşma əldə edə bilməməsi oldu. Heç bir ölkə obyektin icarəsi ilə bağlı maraqlı olduğunu bildirməyib. 2013-2014-cü illərdə Azərbaycanın Müdafiə Nazirliyinin, ondan sonra isə dövlət əmlakı kimi ƏMDX-nin balansındadır. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin verdiyi məlumatlara əsasən radiostansiya fəaliyyətini dayandırdıqdan sonra ətraf mühitə olan mənfi

təsiri də dayanıb. Bəs RLS-i saxlamaq nəyə lazımdır, niyə sökülür?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov

"Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Qəbələ RLS bağlandıqdan sonra binası və yerləşdiyi ərazi 2014-cü ildə, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin tabeliyindən çıxarılıb. Hazırda İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri üzrə Dövlət Xidmətinin tabeliyindədir. Stansiyanın idarə edilməsi ilə məşğul olan "Qəbələ Radiolokasiya Stansiyasının İnzibati Təsərrüfat Zonası və Texniki Mövqe" MMC Dövlət Xidmətinə məxsusdur və oranın saxlanması üçün adıçəkilən MMC-yə dövlət büdcəsindən vəsait ayrılır: "Stansiyanın yenidən idarəetməyə verilməsi nəzərdə tutulmur. Rusiya ordusu icarəyə götürdüyü Qəbələ radiolokasiya stansiyasından gələndən sonra ətraf kəndlərdə yaşayan camaatın canı şüalanmadan qurtulub, həyatları normallaşmağa başlayıb. 15 ilə yaxındır Qəbələ RLS-dən rus hərbciləri getsə də, bura nə təyinatı üzrə istifadə edilir, nə də sökülür. Buna baxmayaraq, ərazisi qorunur, içəri heç kim buraxılmır. Keçmiş Qəbələ RLS böyük bir ərazini əhatə edir. Yerli camaat istəyir ki, həmin ərazidən insanların faydası üçün istifadə olunsun. Qəbələ RLS əhəmiyyətini itirmiş bir stansiyaadır. Vaxtilə bu stansiya SSRİ-nin müdafiə qüdrətinə güc qatırdı. Zamanla stansiyanın texniki göstəricilərini üstələyən, mobil komplekslər istifadə-

ye verildi. Bu gün Qəbələ RLS tipli stansiyanın saxlanması olduqca baha başa gəlir və bu cür məsrəflər iqtisadi baxımdan sərfəli deyil. İndiki dövrdə həmin obyektin əvvəlki təyinatı üzrə istifadəsi mənasızdır. Çünki daha mobil və çevik stansiyalar mövcuddur.

Qəbələ RLS-in kifayət qədər böyük ərazisi var. Vaxtilə o ərazilərdə 100 hektarla məşə massivləri olub. O ərazilərdə inşa olunmuş hərbi obyektləri söküb yerində meşə massivini bərpa etmək də mümkündür. Bundan sonra ərazinin bir hissəsini yerli əhaliyə paylamaq, bir hissəsində istirahət zonası, hotellər yaratmaq olar. Eyni zamanda güman edirəm ki, Qəbələ RLS-in məşhur böyük binasını tarix üçün, tarixi bina olaraq saxlamaq üçün sökmürlər. Artıq həmin ərazi, həmin obyekt insanlara heç bir təhlükə yaratmır. Güman edirəm ki, oranı gələcəkdə turistləri cəlb edən bir obyekt-muzey kimi də istifadə edə bilərlər. Bu cür nümunələr hazırda Pribaltikada mövcuddur. Pribaltikada SSRİ-dən qalan eyni RLS hələ də sökülməyib və muzey kimi istifadə olunur, kifayət qədər turist oranı ziyarət edir. Azərbaycan da bu təcrübəni keçmiş Qəbələ RLS üçün tətbiq edə bilər. Sökmək qərar veriləcəyi halda isə onu sökmək çətin deyil. Onu hər zaman edə bilərik. Ancaq həmin obyekt SSRİ-dən qalan tarixi abidə kimi gələcəkdə istifadə etmək olar".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

İrana hücum hazırlığı: ölkəmizə artan təhlükə

Siyasilər həyəcan təbili çalır; ən gecı yaxın altı ay ərzində İrana qarşı genişmiqyaslı əməliyyatlar başlaya bilər

ABŞ şəraitdən asılı olaraq İrana qarşı hərbi əməliyyatlara başlaya bilər. Bununla bağlı ABŞ Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Stiven Uitkoff açıqlama verib. “Biz bütün məsələləri hərbi yolla həll etməyə məcbur deyilik. Lakin bu, o demək deyil ki, əgər bizi müəyyən həddə çatdırsalar, hərbi əməliyyatlara əl atmayacağıq.

Müəyyən şəraitdə biz bunu edəcəyik”, - deyə o, “Fox News” telekanalına verdiyi müsahibədə bildirib. Uitkoff əlavə edib ki, ABŞ Prezidenti Donald Trampın mövqeyi ondan ibarətdir ki, İranın nüvə bombası olmamalıdır. “Biz onların nüvə arsenalı yaratmağa başlamasına imkan verməməliyik. Bu baş verməməlidir”, - deyə ABŞ liderinin xüsusi nümayəndəsi vurğulayıb.

dim atarsa, bunun cavabsız qalmayacağını qeyd edib. “Onlar bizi qorxutmağa çalışırlar. Əgər həqiqətən də belə bir addım atsalar, cavabımız sərt və sarsıdıcı olacaq”, - deyə Xamenei bəyan edib.

İran ABŞ-a potensial həvə hücumları ilə bağlı xəbərdarlıq edir. Bu, ABŞ Prezidenti Donald Trampın Tehranə sərt mesajları və Amerika-

lığında 10 hərbi bazası və 50 min əsgəri var. Şübhə evdə oturmusansa, başqasına daş atmamalısan”.

Tehran bəyan edir ki, ABŞ-ın İrana dəqiq hava zərbələri endirmək imkanı var, amma İranın da İraq, Bəhreyn, Küveyt, Qətər və BƏƏ də daxil olmaqla, körfəzdəki Amerika bazalarına zərbələr endirmək imkanı mövcuddur. Tehran hesab edir ki, bu, ABŞ-ı hücum planını yenidən nəzərdən keçirməyə vadar edə bilər”.

Tehran niyə ABŞ-la birbaşa danışıqlardan imtina edir?

den yayınmalıdır. Proseslərin necə inkişaf edəcəyini indidən söyləmək çətinidir. Ümid edək, Allaha dua edək ki, İran dövləti daxili və xarici siyasətində dəyişikliklərə və beləliklə də orada yaşayan xalqların inkişafına və rifahına yol açacaq ciddi islahatlara getsin, müharibədən və inqilablardan yayınmaq mümkün olsun”.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın fikrincə, ABŞ-ın İrana hücumu qaçılmazdır: “Tehran rejimi mümkün qədər vaxt udmağa və uranı bir qədər də zənginləşdirərək nüvə

İlham Əliyev İran Prezidentinin müşavirini qəbul edib

Pezeşkianın bu ay Azərbaycana gələcəyi gözlənilir

Prezident İlham Əliyev aprelin 1-də İran İslam Respublikası Prezidentinin siyasi məsələlər üzrə müşaviri Mehdi Sənayini qəbul edib.

Qəbula görə minnətdarlığını bildiren Mehdi Sənayi İran İslam Respublikasının Prezidenti Məsud Pezeşkianın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırıb.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirib, onun da salamlarını İran dövlətinin başçısına çatdırmağı xahiş edib.

Ölkəmizə daha əvvəllər də səfər etdiyini xatırlayan qonaq Azərbaycanın davamlı inkişafının şahidi olduğunu deyib. Mehdi Sənayi İranın qonşu dövlətlərlə, xüsusilə tarixi, dini, mədəni bağlılığı olan Azərbaycanla əlaqələrin inkişafına mühüm əhəmiyyət verdiyini vurğulayıb, hazırda ölkələrimiz arasında münasibətlərin bütün sahələrdə inkişafından məmnunluğunu bildirib.

Dövlətimizin başçısı da öz növbəsində Azərbaycanın və İranın ortaq dəyərləri bölüşdüyünü qeyd edərək, son dövrlərdə ikitərəfli qarşılıqlı səfərlərin dinamikasını müsbət qiymətləndirib.

Prezident İlham Əliyev Mehdi Sənayinin Azərbaycana səfərinin ikitərəfli gündəliklə bağlı məsələlərin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaradacağına ümidvarlığını ifadə edib.

Görüşdə ölkələrimiz arasında nəqliyyat, xüsusilə Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin inkişafı, iqtisadi-ticarəti, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlıq məsələlərinə dair müzakirələr aparılıb, hökumətlərarası komissiyaların fəaliyyətinə toxunulub. Söhbət zamanı Ağbend istiqamətində Araz çayı üzərində körpünün tikintisi prosesi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Yeri gəlmişkən, İran Prezidenti Məsud Pezeşkian Azərbaycana səfər edəcək. Report.az xəbər verir ki, səfərin bu ay baş tutması nəzərdə tutulub. Qeyd edək ki, bu, M. Pezeşkianın İran prezidenti vəzifəsində Azərbaycana ilk səfəri olacaqdır.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev fevral ayında İrana səfəri zamanı Məsud Pezeşkianla görüşüb. H. Hacıyev görüş çərçivəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin səmimi salamlarını və ölkəsinə səfərə dəvətini İran Prezidentinə çatdırıb.

susi nümayəndəsi vurğulayıb.

Bundan ardınca ABŞ Dövlət Departamentinin rəsmi nümayəndəsi Temmi Bryus Tehranın Vaşinqtonla danışıqlar masasına oturmali olduğunu bildirib. Onun sözlərinə görə, Amerika hakimiyyətinin İrana qarşı mövqeyi ciddi idi, sonuncunun isə çox da seçim imkanı yoxdur.

Buna cavab olaraq İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçi bəyan edib ki, Tehran ABŞ-la birbaşa danışıqlara getməyəcək. O, bunun səbəbi kimi Vaşinqtonun gündəlik ittihamlarını və qəbul edilməz tələblərini göstərmişdir. Lakin o, eyni zamanda “birbaşa olmayan danışıqlar yolu açıqdır” deyərək vurğulayıb.

İranın Ali Rəhbəri Ayetullah Seyid Əli Xamenei ABŞ Prezidenti Donald Trampın ölkəsinə qarşı səsləndirdiyi təhdidlərə münasibət bildirib. O, ABŞ və İsrailin İrana qarşı düşmən mövqedə olduğunu vurğulayaraq, əgər Vaşinqton hər hansı bir hərbi ad-

nın Yaxın Şərqdə döyüş təy-yarələri yerləşdirdiyi bir vaxta təsadüf edir. “**Teleqraf**” xəbər verir ki, bu barədə “Yerusalem Post” yazır. “İran yeni nüvə sazişi ilə bağlı razılaşma əldə olunmasa, ABŞ-ın hava hücumlarını nəzərdən keçirə biləcəyindən ehtiyat edir. İran hökuməti bu təhdidlərin reallaşacağı təqdirdə cavab tədbirləri görəcəyini açıq şəkildə bildirməyə çalışır. Bu, potensial olaraq güzəştləri təmin etmək üçün nüvə proqramından sövdələşmə vasitəsi kimi istifadə edən İranın riskli addımıdır. Həmçinin Tehran artan təhlükə fonunda Rusiya və Çinlə əlaqələrini gücləndirməyə çalışır”, - İsrail nəşri bildirir.

Məqalədə qeyd olunur ki, İran aydın mesaj vermək üçün ABŞ-a qarşı ritorikasını sərtləşdirir: “Məsələn, SEPAH-ın Aerokosmik Qüvvələrinin komandanı Əmir Əli Hacızadə bildirib ki, İran regiondakı ABŞ hərbi bazalarını hədəfə almaqla qisas ala bilər. “Amerikalıların İran yaxın-

Azərbaycanı hansı təhlükə gözləyə bilər?

ƏHD Partiyasının sədri, millət vəkili Qüdrət Həsənzadənin partiyasının mətbuat xidmətinə verdiyi müsahibəsində savaşa təhlükəsi barədə diqqətçəkən fikirlər səsləndirib: “Tramp beynəlxalq birlik tərəfindən ABŞ-ın Ukraynada görünən gücsüzlüyünü, səbəbindən asılı olmayaraq, ört-basdır etmək üçün İranı bombalaya bilər. İnanıram ki, bunun qarşısını almaq üçün Azərbaycan və Türkiyə İranın bizə münasibətindən asılı olmayaraq nələrsə etməyə çalışır. İranın bombalanması böyük maddi və insani tələfata, proqnozlaşdırılması çətin olan faciəvi hadisələrə yol açar. Ona görə vətəndaşlarımızın soydaşlarımızın da yaşadığı qonşu ölkədə baş verənlərə görə narahat olması başadüşüldür. İranın dini lideri müdriklik nümayiş etdirib prezident Pezeşkianı müdafiə etməli, ABŞ-la ikitərəfli danışıqlardan çəkinməməli, müharibə-

silahına ən qısa zamanda nail olmağa çalışsın. Hadisələrin gedişatı onu göstərir ki, İran sonuncu proksi enerjisini də xərclədikdən sonra tamamilə öz daxilinə çəkəcək. Bu da o deməkdir ki, ən gecı yaxın altı ay ərzində İrana qarşı ABŞ və İsrailin genişmiqyaslı əməliyyatları başlayacaq. İranla müharibə sözsüz ki, Azərbaycan üçün birbaşa da olmasa, dolaylı yolla təhlükəlidir. Orada 40 milyona yaxın soydaşımız yaşayır. Onların bir qismi müharibə şəraitində Azərbaycan və Türkiyəyə üz tutacaq. Bakı və Ankara bu cür ssenarilərə hazır olmalıdır. Üstəlik, İran müharibə vaxtı bizi provokasiyaya çəke bilər. Sərhəddən rayonlarımızın vurulma ehtimalı mövcuddur. İran bir nüans anlamalıdır ki, Bakı indi tək deyil. Türkiyə və Rusiya kimi müttəfiqi, İsrail və Pakistan kimi tərəfdaşı var. Ona görə də İran Azərbaycanla təhdid dilində danışa bilməz. Üstəlik, İran indidən ABŞ-ı nüvə silahı ilə təhdid edir. Deməli, Vaşinqton Tehrana qarşı addım-

ları daha da sərtləşdirəcək”.

Politoloq Niyaməddin Orduxanlı da hesab edir ki, təkə Azərbaycan üçün deyil, region dövlətləri üçün də bu müharibə ciddi təhlükələr yarada bilər: “İran molla rejiminin müstəqil Azərbaycan dövlətinə münasibəti birmənalı olmasa da, heç vaxt nə dövlətimiz, nə də xalqımız Amerikanın İrana qarşı hərbi əməliyyatlar keçirməsini, raketlə vurmasını arzulamayıb. Müharibə hansı xalqa xeyir verib? Amerikanın yeni seçilmiş prezidenti Tramp seçki dövründə özünü müharibə əleyhdarı kimi təqdim edirdi. Hətta qısa müddətdə Rusiya-Ukrayna müharibəsini bitirə biləcəyini bəyan edirdi. Təbii ki, İran ABŞ-la müharibə etmək niyyətində olmamalıdır. Nəzərə alaq ki, İranın yeni seçilmiş prezidenti Amerika ilə danışıqlar aparmağın, məsa üzərində müzakirələr aparılmasının və İranın sanksiyalardan azad olunmasının vaxtının çatdığını bəyan edib. Ancaq indi İranın dini liderinin

ABŞ-ın düşmən olması ilə bağlı mövqeyi aparlacaq danışıqları çətinləşdirir. Amerika-İran müharibəsi baş versə, tək bu iki ölkə üçün itki demək deyil, region üçün, o cümlədən Azərbaycan üçün də ciddi problemlər yarada bilər. İran 80 milyondan artıq vətəndaşa sahibdir. Tək Azərbaycanla deyil, İranla sərhəd olan dövlətlərə yüz minlərlə, hətta milyonlarla insan qaçqın düşə bilər. Bu baxımdan da ciddi sosial böhran yaranar. Ərzaq çatışmazlığı, yüz minlərlə qaçqın düşərgəsi yaranar. İranda 40 milyondan artıq Azərbaycan türkü yaşayır. Bunların Şimali Azərbaycana pənah gətirməsi baş verə bilər. Kim deyəcək ki, özünə vətən saydığı əraziyə gəlmə? Şimali Azərbaycanda cəmi 10 milyon insan yaşayır və bizim ərazimiz də böyük deyil. Bu və ya digər amilləri nəzərə alsaq, Azərbaycan arzuolunmaz vəziyyətlə qarşılaşa bilər”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Bakı Təşəbbüs Qrupunun (BTQ) təşkilatçılığı ilə Azərbaycan paytaxtında “Kolonializm: dini-mill kimliyin silinməsi” mövzusunda növbəti beynəlxalq konfrans keçirilib.

Konfransda Fransa və Niderlandın müstəmləkə nəzarətində saxladığı ərazilərdən - Qvadelup, Fransız Qvianası, Kanaki (Yeni Kaledoniya), Korsika, Martinik, Reyunyon, Boneyr, Fransız Polineziyası, Mayot, eləcə də Valis və Futunadan müstəqillik hərəkatlarının liderləri və nümayəndələri, siyasi məhbus ailələri iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edən **Bakı Təşəbbüs Qrupunun icraçı direktoru Abbas Abbasov** BTQ-nin yaradıldıqdan qısa müddət sonra 7 müstəmləkə altında olan ərazi ilə sıx əməkdaşlıq qurduğunu, hazırda həmin ərazilərin sayının 15-ə bərabər olduğunu diqqətə çatdırıb.

Onun sözlərinə görə, BTQ iki ildən az müddətdə 20-dən çox beynəlxalq konfrans keçirib: “Bugünkü konfrans sayca 25-cidir. Bu, bizim dekolonizasiyaya verdiyimiz mühüm töhfədir. Biz artıq beyin mərkəzi kimi fəaliyyət göstəririk. Bu baxımdan

barizə aparmalıyıq. Müxtəlifliyimiz bizim gücümüzə çevrilməlidir”.

Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsinin katibi Joze Marten Jan-Pyer isə Bakı Təşəbbüs Qrupunun kolonializmlə mübarizədə nümunəvi şəkildə dəstək göstərdiyini deyib. Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsinin katibi fikirlərinə belə davam edib: “Bizim azadlıq mübarizəmiz başlayıb və müstəmləkədən azadlığa nail olana kimi davam edəcək. Fəaliyyətimizdə nailiyyətlər əldə etmişik ki, bu da düşməne qarşı mübarizə aparmağa imkan verəcək. Biz bütün ölkə və beynəlxalq təşkilatları, qeyri-hökumət təşkilatlarını Bakı Təşəbbüs Qrupunun gördüyü işlərə şahid olmağa dəvət edirik. BTQ-nin fəaliyyəti örnək olmalıdır. Biz daha ədalətli dünya üçün müstəmləkəçiliyin hər bir formasına qarşı birgə mübarizə aparmalıyıq”. Tədbir çərçivəsində həmçinin Bakı Təşəbbüs Qrupu ilə

Bakıda Fransanın yeni ifşası və Makronun karikaturaları...

BTQ-nin başlatdığı proses niyə BMT tərəfindən qiymətləndirilmir?

dir. BTQ-nin bu ifşa prosesində rolu əslində BMT və digər insan hüquqları təşkilatı tərəfindən niyə qiymətləndirilmir?

“Alyans” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Bakı Təşəbbüs Qrupunun müstəmləkəçilik əleyhinə təşkil etdiyi tədbirlərin Fransa tərəfindən qəzəblə qarşılanmasında qeyri-adi bir şey yoxdur. Çünki Bakı Təşəbbüs Qrupu elə Fransa müstəmləkəçiliyinə qarşı yaranıb və əsas hədəfi də Fransa dövlətinin müs-

zərə alan beynəlxalq təşkilatlar, ilk növbədə hüquq müdafiə təşkilatları, BMT-nin özü bu mövzular barəsində mümkün qədər danışmamağa üstünlük verirlər. BMT əslində Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü olan beş dövlətin təşkilatına çevrilib. Ona görə də BMT-də yalnız onların istədikləri məsələlər müzakirə olunur və addımlar atılır. Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlərinin birinin qəbul etmədiyi məsələ demək olar ki, ya müzakirə olunmur, yaxud müzakirə olunsa da heç bir ciddi nəticəyə nail olmaq mümkün olmur. Elə bu səbəbdən də BMT-də islahatlar keçirilməsi məsələsini dəfələrlə elə Azərbaycan Prezidenti də qaldırıb, Türkiyə Prezidenti də bu istiqamətdə işlər aparır. BMT-nin üzvlərinin əksəriyyəti də bunu istəyir. Ancaq Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri bu islahatlarda maraqlı olmadıqları üçün heç bir nəticə yoxdur”.

Ekspert qeyd etdi ki, bundan sonra da BMT, onun insan hüquqlarını müdafiə edən təşkilatları, bütövlükdə beynəlxalq insan hüquqlarını müdafiə təşkilatları müstəmləkəçilik mövzusunda yan keçmə cəhdlərini davam etdirəcəklər. Çox güman ki, elə əsas yük də Azərbaycanın və Bakı Təşəbbüs Qrupunun üzərinə düşəcək.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə isə bildirdi ki, Bakı kolonializmə qarşı mübarizəni sanki öz üzərinə götürüb. Amma əslində bu işə dünya birliyi, dünya dövlətləri, beynəlxalq insan hüquqları təşkilatları, o cümlədən BMT xüsusi diqqət ayırmalıdır: “Beynəlxalq hüquq dövlətlərə müstəmləkəçilik siyasəti aparmağı qadağan edir. Azərbaycan dövləti mehız beynəlxalq hüquqa əsaslanaraq müstəmləkəçiliyi

Azərbaycanlılar Haaqada etiraz aksiyası keçirdi

Avropada yaşayan azərbaycanlılar Haaqadakı “Sülh və Ədalət Sarayı”nın qarşısında ədalət çağırışı ilə etiraz aksiyası keçiriblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, onlar son vaxtlar Avropa və Niderland parlamentlərində ölkəmizə qarşı qərəzli münasibətlərə etiraz olaraq, “Sülh və Ədalət Sarayı”nın qarşısında yürüş və etiraz nümayişinə çıxıblar. Soydaşlarımız “Sülh və Ədalət paytaxtı” olan Haaqanı ədalətə çağırıblar. Aksiya iştirakçıları ermənilərin vəhşiliyini əks etdirən Xocalı soyqırımını, eləcə də əsrin əvvəlində azərbaycanlılara qarşı törədilən 31 Mart genosidi qurbanlarının ədalətə layiq olduqlarını bəyan ediblər.

Avropada yaşayan soydaşlarımız tarixin müxtəlif dövrlərində ermənilərin xalqımıza qarşı kütləvi qətləmlər, soyqırım aktları törətdiklərini xatırladıblar. Onlar ermənilərin cinayət əməllərinin miqyasına və nəticələrinə nəzər saldıqda bu soyqırım aktlarının beynəlxalq hüququn normaları ilə təsbit olunmuş konvensiyalara əsasən, eləcə də mənəvi-əxlaqi kodekslərə görə insanlığa qarşı və bəşəriyyət əleyhinə cinayət olduğunu bildiriblər.

Nümayişçilər 1918-ci il martın 31-də - 107 il əvvəl ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri hadisələrin soyqırımı kimi tanınmasını tələb ediblər.

Soydaşlarımız Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində itkin düşmüş azərbaycanlılar üçün də ədalət çağırışı ediblər.

ifşa prosesini aparır. Çox təəsüf ki, BMT kimi mötəbər bir qurum insan hüquq və azadlıqlarının qorunması ilə məşğul olan bir təşkilat bu cür vacib təşəbbüsü özü həyata keçirməli olduğu halda təşəbbüsü qiymətləndirmək belə istəmir. Bəs onda BMT kimi təşkilatlar nə işlə məşğuldurlar?! Nəyə lazımdırlar?! Koloniya saxlayan dövlətlərdən biri olan Fransa BMT TŞ-nin daimi üzvüdür. Bu faktın özü BMT və onun Təhlükəsizlik Şurası

üçün böyük bir utancverici faktdır. BMT ən azı özünün nüfuzunu qorumaq üçün müstəmləkəçiliyə qarşı mübarizə aparmalıdır. Ancaq belə görünür ki, BMT Fransa və onun kimi dövlətlərin qarşısına çıxma bilmir, bundan çəkinir. Azərbaycan isə Fransadan, onun qəzəblənməsindən çəkinmir. Çünki Azərbaycan beynəlxalq hüquqa əsaslanır”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

müstəmləkə altında olan ərazilərdə törədilən hadisələr, kolonializmin fəsadları ilə bağlı statistikalar əldə edir və təhlil edirik. Bununla bağlı 10-dan çox hesabat hazırlayıb nəşr etdik və beynəlxalq təşkilatlara təqdim etdik. Həmçinin iki kitab nəşr olunub. Görünən odur ki, kolonializm həmin ərazilərə sosial, səhiyyə, ətraf mühit baxımından da zərər vurur. COP29 zamanı bununla bağlı 6 beynəlxalq tədbir keçirdik və müstəmləkələrdə ətraf mühitlə bağlı problemləri dünya ictimaiyyətinə çatdırdıq”.

Çıxışında assimilyasiyanın kütləvi qırğın silahı olduğunu qeyd edən Qvadelupanın Azadlığı Namine Xalq Birliyinin baş katibi Jan-Jakob Bisep afrikalıların əsrlər boyu buna məruz qaldığını vurğulayıb: “Məcburi assimilyasiya isə çox təhlükəlidir. Buna qarşı mübarizəmiz davam edir. Qvadelupa öz mədəniyyətini, mədəni irsini və ənənələrini yaşatmağa çalışır. Buna görə müstəmləkəçiliyə məruz qalan digər xalqlarla birgə mü-

Qvadelupanın Azadlığı Namine Xalq Birliyi arasında strateji əməkdaşlığa dair memorandum imzalanıb. Bununla yanaşı, beynəlxalq konfrans çərçivəsində sərgi açılıb. Sərgidə Fransanın müstəmləkəçilik siyasətinin fəsadlarını əks etdirən fotolar, eləcə də Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun karikaturaları yer alıb. Fotolarda Fransanın müxtəlif vaxtlarda müstəmləkə ölkələrində törətdiyi insanlığa sığmayan cinayətlər, kolonializmin qurbanları, siyasi məhbuslara diqqət çəkilib. Beynəlxalq konfrans çərçivəsində Kanakidə qanunsuz həbs edilmiş insanlara həsr olunmuş fləş-mob da keçirilib.

Yada salaq ki, rəsmi Paris BTQ-nin keçirdiyi tədbirləri hədsiz qəzəblə qarşılayır. Fransa rəsmiləri etiraf edirlər ki, dənizaşırı ərazilərdə kolonializmə qarşı cərəyan güclənir və bu hərəkat “onlara tribuna verən Bakı Təşəbbüs Qrupu tərəfindən gücləndirilib”. Rəsmi Parisin BTQ-nin yeni təşəbbüsünə də qıcıqlı reaksiya verəcəyi gözlənilən-

təmləkəçilik siyasətini ifşa etməyə, Fransa müstəmləkələrinə yardım göstərməyə yönəlib. Bu səbəbdən Bakı Təşəbbüs Qrupunun hər tədbiri Fransada qəzəblə qarşılanır: “Baxmayaraq ki, Niderlandın da koloniyaları barədə Bakı Təşəbbüs Qrupu kifayət qədər ciddi iş aparır. Təkcə son iki ildə bu qrup 20-dən artıq bu cür konfranslar təşkil eləyib. Müstəmləkə xalqlarının vəziyyətini bütün dünyaya çatdırmaq üçün əlindən gələni etməyə çalışıb. Təbiidir ki, riskli bir fəaliyyətdir, bunu etiraf etməliyik. Fransa BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvüdür, Avropa İttifaqının lider dövlətlərindən biridir və dünyada kifayət qədər çəkisi olan bir dövlətdir. Heç kim bu dövləti qarşısına almaq istəməz. Bu baxımdan, Azərbaycan hakimiyyətinin tutduğu mövqe kifayət qədər cəsarətli mövqedir və risklər də az deyil. Təbiidir ki, Fransa məqam gözləyir və əlinə bir imkan düşsə Azərbaycan hakimiyyətinə qarşı bu imkandan mütləq istifadə edəcək. Elə Fransanın bu imkanlarını nə-

Ermənistan Azərbaycanla danışıqlar prosesində ATƏT-in Minsk Qrupundan siyasi manipulyasiya aləti kimi istifadə etməkdə davam edir. Məlum olduğu kimi, Bakının sülh sazişinə nail olmaq üçün əsas şərtlərdən biri bu strukturun rəsmi şəkildə ləğvi olaraqlıdır. Amma Ermənistan rəhbərliyi bu suala aydın cavab verməyə tələsmir, yayınma ritorikasına üstünlük verir. Ötən həftə Ermənistan parlamentində çıxış edən baş nazir Nikol Paşinyan etiraf edib ki, Minsk Qrupu formatı həqiqətən də aktuallığını itirib. Bununla belə, Paşinyan dəqiq nə vaxt - sülh sazişinin imzalanmasından əvvəl və ya sonra - onun fikrincə, bu strukturun nəhayət ləğv edilməli olduğunu açıqlamayıb.

Həmin gün isə İrəvanın tələbi ilə çağırılan ATƏT-in Daimi Şurasının Vyanada keçirilən iclasında Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Robert Abisoqomonyan bəyan edib ki, Minsk Qrupunun ləğvi yalnız sülh müqaviləsi bağlandıqdan sonra baş verməlidir. Erməni KİV-lərinin məlumatına görə, bəyan edib ki, Azərbaycan Minsk Qrupunun buraxılmasını qanuniləşdirmək üçün ilk növbədə sülh sazişi imzalamalıdır. Erməni tərəfi Ermənistan Konstitusiyasına əlavə və dəyişikliklərin edilməsi məsələsini də qaldıraraq, burada üçüncü ölkələrə qarşı ərazi iddialarını nəzərdə tutan hər hansı müd-

ATƏT-in növbədənəkar iclasının çağırılması və erməni diplomatların bəyanatları rəsmi İrəvanın beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında Ermənistanın "sülhsevər" imicini formalaşdırmaq və Azərbaycanı danışıqlar prosesini bilərəkdən gecikdirən tərəf kimi təqdim etmək istəyindən xəbərlər verir. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi bu iddiaları dəfələrlə təkzib etsə də, Ermənistan beynəlxalq ictimaiyyətdə belə bir rəvayət yeritməyə çalışır ki, guya Bakı Ermənistan Konstitusiyasına düzəlişlər etmək və Minsk Qrupunun ləğvi ilə bağlı yeni, əvvəllər razılaşdırılmamış tələblər irəli sürür. Beləliklə, sərhəddə

Ermənistanın Vyana "hücumu"nun gizlinləri

İrəvan ATƏT-in təcili iclasını niyə çağırmışdı?; Gorbagor olmuş Minsk Qrupu ona görə ləğv edilmir ki... - iki rəy

var. Ermənistan isə bu çağırışlara qarşı çıxır və Minsk Qrupunun ləğvi üçün tələsmir. Çünki Ermənistanın silahlandırılması davam edir, ona ümidlər verilir, həm də Minsk Qrupu Azərbaycana təzyiq nişanı kimi saxlanılır.

Burada daha çox Fransanın maraqlı olduğunu deyən deputat söylədi ki, missiyaya təzyiq elementi kimi baxılır: "Ona görə də bu

ki, həmsədr ölkələr Azərbaycana təzyiqlərlə hansısa şərtləri qəbul etdirəcəklər. Amma ciddi surətdə yanılan Paşinyan hakimiyyəti bilməlidir ki, Minsk Qrupu çoxdan dəfn olunub və Rusiya da bu mövqedən çıxış edir. Odu ki, sülh sazişinə qədər bu missiyanın saxlanması ilə hər hansı nəticə əldə etmək mümkün olmayacaq".

Siyasi şərhçi əlavə etdi ki, missiyanın məqsədi münaqişənin həllində vasitəçilik idisə, artıq konflikt keçmişdə qalıb: "Bundan sonra sülh müqaviləsi imzalanacaq. Azərbaycan da hər hansı vasitəçiyə ehtiyac duymur. Sadəcə, İrəvan gözləyir ki, keçmiş həmsədr ölkələr kollektiv güc kimi onu müdafiə edəcək. Bu da olduqca sadəlvhlükdür. Ermənistan Azərbaycanı ittiham edir ki, guya əlavə şərtlər irəli sürülür. Lakin bu şərtlər sülh mətninə aid deyil və zərurətdir. Ermənistanın baş naziri də etiraf edir ki, Minsk Qrupu lazım deyil, amma sülh sənədindən sonraya saxlamaq istəyir. Bunu isə heç nə ilə izah edə bilmir. Axı səbəb yoxdur".

Qeyd edək ki, Minsk Qrupunun tarixi 1992-ci ilə gedib çıxır. Həmin il martın 24-də Helsinki şəhərində ATƏM-in Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclası keçirilirdi. Görüşdə Qarabağda vəziyyət müzakirə olunub, ATƏM-in Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin sülh yolu ilə həll edilməsinə dair Minsk konfransının çağırılması haqqında qərar qəbul edilib. 1994-cü ildə ATƏT-in Budapeşt şəhərində keçirilən Zirvə Görüşündə həmsədrlik institutu yaradıldı. Qrupun tərkibinə bu ölkələr daxil edilmişdi: ABŞ, Fransa, Rusiya, Azərbaycan, Ermənistan, Almaniya, Belarus, İsveç, İtaliya, Niderland, Portuqaliya, Türkiyə və Finlandiya.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Səməd Seyidov ermənilərin görüş təklifini niyə rədd edib?

"Azərbaycanlı həmkarım sülh müqaviləsi layihəsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparmaq üçün görüş təklifini açıq şəkildə rədd edərək, məni populist adlandırıb".

Bunu Ermənistan parlamentinin Xarici əlaqələr daimi komitəsinin sədri Sarqis Xandanyan özünün X səhifəsində yazıb. O, təklifinin hələ də qüvvədə qaldığını bildirib: "Mən regionumuzda sülh və sabitlik naminə yorulmadan çalışaraq parlamentlərarası səviyyədə etimad quruculuğu tədbirləri ilə məşğul olmağa hazıram".

Qeyd edək ki, bir neçə gün əvvəl Sarqis Xandanyan Milli Məclisin Xarici əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidovə müraciət edərək Ermənistan və Azərbaycan parlamentlərinin xarici əlaqələr komitələrinin iclasının keçirilməsini təklif edib.

Səməd Seyidov Modern.az saytına açıqlamasında deyib ki, populist çıxışların yeri yoxdur: "İki ölkənin delimitasiya və demarkasiya məsələləri üzrə komissiyaları mövcuddur. Bir neçə dəfə Azərbaycan Milli Məclisinin spikeri Ermənistan parlamentinin spikeri ilə görüş keçirib. Bütün bu proseslər nəzarətdə gedir. Ona görə də populist çıxışların yeri yoxdur". Komitə sədri vurğulayıb ki, danışıqlar artıq sülh sazişinin mətnini formalaşdırıb, indi Ermənistan tərəfindən konkret addımlar atılmalıdır: "O addımlar da konstitusiyanın dəyişdirilməsi, bununla yanaşı, Minsk Qrupunun ləğvi ilə bağlıdır. Ermənistan tərəfi çalışır ki, bütün imkanlarla sülh müqaviləsini tələsik imzalasın. Bunun məqsədi ikinci variantı özündə saxlamaqdır. İkinci variantın olmaması üçün gerek Ermənistan Konstitusiyasında dəyişiklik edilsin. Bu dəyişikliyi ertələmək üçün Paşinyan tərəfindən "mən bu gün sülh sazişini imzalamağa hazıram", yaxud komitə tərəfindən "biz görüşməyə hazırıq" və ya hansısa deputatlar tərəfindən "gəlin, bu saat sənədi imzalayaq" kimi ifadələr səsləndirilir. Bunlar hamısı bir variantı rezervdə saxlamaq məqsədi daşıyır. O variant da Azərbaycan torpaqlarına qarşı iddia ki, bu da bizim tərəfimizdən qəbul edilməzdir. Ona görə papaqlarını qarşılarına qoyub düşünsünlər. Kimisə görüşə çağırmaqdan, hansısa bəyanatlar verməkdənsə, yer axtarıb imza atmaqdan, bu məsələləri həll etsinlər və hər şey də bitsin".

dələrin olmadığını təkid edib. Eyni zamanda Abisoqomonyanın sözlərinə görə, Ermənistan-Azərbaycan sülh sazişi layihəsinin mətnində bənd var ki, ona görə öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə haqq qazandırmaq üçün tərəflərin daxili qanunvericiliyindən istifadə edilə bilməz. Abisoqomonyan təhlükəsizlik məsələlərinə də toxunaraq, Azərbaycanı "hərbi eskalasiyaya hazırlıqda" ittiham edib. Eyni zamanda Ermənistan parlamentində çıxış edən Nikol Paşinyan özü də etiraf edib ki, rəsmi Bakı Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin atəşkəs rejimini pozması barədə diplomatik kanallar vasitəsilə İrəvana məlumat ötürüb. Bununla belə, rəsmi İrəvan sərhəddəki insidentlərə görə məsuliyyətini açıq şəkildə inkar etməkdə davam edir.

son günlər də davam edən erməni təxribatları, İrəvanın Minsk Qrupu ətrafında siyasi manipulyasiyalarını davam etdirməsi Ermənistanın sülh müqaviləsini imzalamaqda maraqlı olmadığını, əksinə, yeni gərginlik yaratmaq barədə şübhələri daha da artır.

Deputat Arzuxan Əlizadə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında qeyd etdi ki, Minsk Qrupu 30 il cinayətkarlığına fəaliyyətsizlik göstərüb. Parlament üzvü əlavə etdi ki, missiyanın bu müddət ərzində məqsədi vasitəçilikdən daha çox işğal edilmiş əraziləri ermənilərin adına rəsmiləşdirmək idi: "İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra bu missiya fəaliyyətini dayandırdı. Ukrayna münaqişəsi həmsədr ölkələr arasında qarşıdurmaya səbəb oldu. Amma missiyanın de-yure fəaliyyətinin dayandırılmasına ehtiyac

məsələ uzadılır. Xüsusən də Minsk Qrupuna erməniləri Qarabağa qaytarmaq üçün təzyiq mexanizmi kimi yanaşılır. Yeni başqa səbəb yoxdur və növbəti erməni hiyləsidir. O baxımdan, İrəvan Minsk Qrupunun ləğvinə maraqlı deyil və Fransa kimi ölkələr də bu yöndə dəstək verirlər. Hesab edirəm ki, gec-tez Minsk Qrupu de-yure dağılacaq. Artıq bu missiyanın əhəmiyyəti qalmayıb və heç zaman da özünü doğrulda bilmədi. Ermənistan razılaşmağa məhkumdur".

Siyasi təhlilçi Züriyə Qarayeva isə Minsk Qrupunun sülh müqaviləsindən sonra ləğvi ideyasını Ermənistanın məkrli planı kimi dəyərləndirdi. Onun qənaətinə görə, İrəvan vaxt udmağa çalışır və regionda şəraitin dəyişəcəyinə ümid edir: "Ermənistana elə gəlir

Çoban və onun qoyunları

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

"Od tutub qırmızı atəşlə yenə yandı üfük,
 Şəfəqin qırmızı rəngi ilə işıqlandı üfük.
 Bir qədər çaydan uzaq, od qalamış dağda çoban,
 Oyadır öz sürüsün otlaya yaylaqda çoban".

(*Abbas Səhhət*)

Bəli, sevincirici haldır ki, artıq ictimai rəy öz hökümünü vermişdir və indən belə camaat evlənəndə kimin qızını aldığına qəti diqqət etməyəcəkdir. İstər yetim-yesir olsun, istər varlı-hallı. Hətta müzakirələrdən belə başa düşdük ki, atasız böyümüş qızları almaq daha üstünlük təşkil edəcəkdir. Necə deyirlər, bu bir trend olacaqdır. Qızın atası ya vələlədən, ya zəlzələdən sağdırsa, vurub öldürmək də məqsəduyğunmuş.

Səmimi olmalıyıq. O boyda gurultu-partıltı boşuna getməməlidir! Uca millətimizi məhz buna görə sevirəm.

Evtikmə kombinatı açaraq alimləri işə götürən çoban haqda xəbər də eyni kateqoriyadan oldu. Xalq alov püskürdü. Müzakirələr qandonduran və tükürpədicisi idi. Hamı ağsaqqal çobanı qınadı, alimlərə hörmət qoyulmadığını söylədi. Lakin heç kim soruşmadı ki, bu çoban - Şərurlu İsfəndiyar şirkəti qurmaq və özünün dediyi kimi, "alimlərə 20 min maaş vermək" üçün pulları haradan əldə edibmiş. Nə müsahibə alan soruşdu, nə müzakirə edənlər.

Bəlkə bankdan kredit alıbmış? Öylə isə həmin banklar niyə o alimlərin özünə kredit vermirdi? Ya bəlkə bu işin sirri adamın ayamasında - "şərurlu" sözündədir?

Təzəlikcə, ayın neçəsində "elm günü" qeyd edilmişdi, o zaman alimlərimizin maaşlarını açıqladılar. Sən demə, bu saat AMEA prezidenti İsa Həbibbəyli (bunu da qısaca "Şərurlu İsa" yazmaq olar) ayda 4079 manat maaş alır. Azdırmı, çoxdurmu, bunu müzakirə etmək istəmirəm. Ancaq gəlin görək prezidenti bu qədər pul alan idarənin sırası alimcikləri nə qədər maaşa çalışır. Buyurun, biabırçılıqdır: kiçik elmi işçi 420 manat, elmi işçi 453 manat, böyük elmi işçi 489 manat, aparıcı elmi işçi 527 manat, baş elmi işçi və şöbə müdiri 576 manat.

Necə ola bilər ki, bir idarədə müdirin gəliri işçidən 10 dəfə çox olsun? Orada kimsə düzgün, vicdanla çalışarmı? Orada elm inkişaf edərmə? Hansısa alim kəşfə imza atarmı? Ritorik, bələğət üçün verilən suallardır, cavab, mənə-zad aramayın.

Hətta məhəllə marketində kassir işləyən qızların gəliri az qalır alimin pulunu ötsün. Təbii ki, buna qarşı arqument irəli sürmək mümkündür: "Kassir heç olmazsa malın kodunu oxudur, bizim alimlərin isə elmi məqaləsini oxuyan yoxdur. "Füzuli yaradıcılığında "əmma" sözünün işlənməsi tezliyi", "Qaxda donuzların sayının azalması regional iqtisadi spektral analiz üzrə statistik təkliflər" tipli düşükcə, absurd, Şnobelə layiq temalarda çalışan alimlərimizə 400 manat da çoxdur" və sairə. Haqlı iradlardır. Ancaq layiq deyillərsə, niyə bunların rəhbərinə o qədər pul verilir? Sual budur.

Yeri gəlmişkən, bu günlərdə bir dostumuz İsfəndiyar ağanın həmin videosunu mənə atanda ona cavab yazdım ki, bu da bizim milli Trampdır. Soruşdu bəs İlon Maskımız kimdir, dedim yəqin o da İsa Həbibbəyli olar. Ramiz Mehdiyev qalsaydı onu "milli Mask" elan edərdim. Maskalanmağı da yaxşı bacarırdı (söz oyunu oynayan jurnalistlərə heç salam olmasın).

Əlbəttə, qatar getmirsə pərdələri yellətmək də bir işdir. Məsələn, kino ittifaqımızın müdiri Rasim Balayevin bu günlərdə ABŞ səfərində olduğunu gördüm, çox sevindim. Deyir orada Hollivudu, Ulduzlar xiyabanını gəzib, Oskar mükafatı verilən zalda olub və sairə. Nə qədər gözəldir! Təbrik edirəm. Prinsipcə, ya Oskarın zalında oldun, ya Oskarın aldın, fərqi nədir ki? Yaxşı yadıma düşdü, keçən ay da Mədəniyyət Nazirliyi nəzdində Kino Agentliyimizin müdiri Orxan müəllim Venesiya festivalının keçirildiyi binada olmuşdu, şəkil çəkdirmişdi. Bir nəfəri də Berlin vəğzalına göndərsək, de-fakto 3 dəfə ödənilmiş kimi oluruq.

Atasız qızlarla evlənmək üçün isə ən yaxşı yer İsfəndiyar ağanın "Hollivud" şadlıq sarayıdır. Bir növ, "üçü birində" milli paketi kimi bir şey alınır.

Ermenistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının (KTMT) 2024-cü ilin büdcəsinə töhfə verməyəcəyini bəyan edib. Bu barədə Xarici İşlər Nazirliyi bildirib ki, KTMT Katibliyinə artıq rəsmi məlumat verilib.

Nazirliyin açıqlamasında İrəvanın büdcə qərarını imzalayacağı və KTMT-nin fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsində iştirak etməyəcəyi bildirilib. Baş nazir Nikol Paşinyan hələ 2024-cü ilin fevralında Ermənistanın təşkilat üzvlüyünü dondurduğunu elan edərək, KTMT-nin Ermənistan qarşısında təhlükəsizlik öhdəliklərini yerinə yetirmədiyini qeyd edib. Bir müddət əvvəl isə təşkilatın baş katibi İmanqali Tasmaqambetov deyib ki, "Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatından çıxsa, Cənubi Qafqazda qüvvələr nisbəti dəyişə bilər". O əlavə edib ki, əgər qüvvələr nisbətinin dəyişməsi olarsa, regional təhlükəsizlik amillərini proqnozlaşdırmaq kifayət qədər çətin olacaq. "Ermənistanın KTMT ilə qarşılıqlı əlaqəni ehtimalından danışarkən - ümid edirəm ki, bu, fərziyyədən başqa bir şey deyil - tərəflərin resurs bazasını və real imkanlarını nəzərə almaq lazımdır, buna görə də məsələ hazırda son dərəcə aktual kimi təsnif edilə bilməz və ciddi təhlil tələb edir", - İ.Tasmaqambetov vurğulayıb. Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Aleksandr Pankin öz növbəsində bəyan edib ki, Ermənistanın KTMT-yə üzvlük haqları üzrə borcları ola bilər və iki il ərzində ödəməyə bilər. Ermənistanın 2024-cü il borcu var ki, onun ödəmə müddəti 2025-ci ilin sonunda başa çatır. "Bu qeyri-adi bir şey deyil. İstənilən KTMT üzvü borc toplaya bilər. Elə hallar olub ki, başqa ölkələrin də borcu olub", - Pankin qeyd edib. "Əgər Ermənistan KTMT büdcəsinə ödəniş etməsə, o zaman təşkilat üzvləri dövlətlər müxtəlif ssenarilər nəzərdən keçirə bilər, lakin onlar yəqin ki, heç kimi çıxarmayacaqlar", - nazir müavini bildirib. Pankinin sözlərinə görə, Ermənistan KTMT-dən çıxması barədə xəbərdarlıq etməyib və İrəvan bu strukturu tərk etmək niyyətində deyil, sadəcə olaraq, öz fəaliyyətini dondurub. Rusiya xarici işlər nazirinin müavini bildirib ki,

Rusiya "Putin NATO-su"nun dağılmasını gizlədir

Ermənistan təşkilat üzvlük haqqını ödəməkdən imtina etdi; Kreml qurumun ən "zəif bənd"ini də itirməmək üçün səs çıxara bilmir

Ermənistan-KTMT vəziyyəti həll olunacaq və bununla bağlı dialoq gedir.

"Ermənistan və Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı (KTMT) münasibətlərində dəyişikliklər gözənilir". Bunu martın 25-də Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyan bildirib. "KTMT məsələsində nəyinse dəyişəcəyini düşünmürəm. Münasibətlərdə nəyi yenidən nəzərdən keçirmək lazımdır? KTMT, ilk növbədə, öz müvafiq olub-olmadığını anlamalıdır", - o, jurnalistlərə deyib. A.Simonyan həmçinin qeyd edib ki, Ermənistan və Rusiya münasibətlərində heç nə dəyişməyib: "Bizim istiqaməti dəyişdiyimiz barədə qiymətləndirmələr həqiqətə uyğun deyil".

Aşkar görünür ki, İrəvan nə etsə belə, Moskva sərt açıqlamalardan çəkinir. Rusiya indiki gərgin dünya gündəmində "Putin NATO-su"nun dağılmasından qorxur, ona görə İrəvanın dağıdıcı addımlarına ən müxtəlif izahatlar tapır. Daha əvvəl isə Rusiya rəsmiləri bildirmişdilər ki, KTMT nizamnaməsində fəaliyyəti dondurmaq anlayışı yoxdur: ya üzv kimi fəal iştirak edirsən, ya da çıxırsan. Ermənistanın isə de-fakto tərk etdiyi bu qurumdan de-yure qalır. Lakin rəsmi Moskvanın mövqeyindən hiss olunur ki, onsuz da sıraları genişlənməyən bu təşki-

lat ən "zəif bəndi"ni belə itirmək istəmir.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədlinin "Yeni Müsavat"a sözlərinə görə, KTMT dedikdə ağıla yalnız Rusiya gəlir. Onun fikrinə, bu alyans Rusiya olmadan heç nədir: "Ona görə də Rusiya postsovet ölkələrinin bir hissəsini nəzarətdə saxlamaq nöqteyi-nəzərdən təşkilatın fəaliyyətdə olduğunu nümayiş etdirmək istəyir. Bunun üçün il ərzində bir neçə təlimlər keçirilir, yığıncaqlar təşkil olunur, bəzi bəyanatlar səsləndirilir. Reallıq isə budur ki, təşkilatın üzvlərinin sayı artmır, genişlənmir. Yeni Rusiya KTMT-ni NATO-ya alternativ görə bilər, həqiqət isə belə deyil. Çünki Şimal alyansı nəhəng gücdür. Son illərdə hər hansı ölkə KTMT-yə üzv olmayıb. Amma İsveç və Finlandiya alyansa qoşulublar". **Ekspert hesab edir ki, dünyada yeni hərbi qütblər, bloklar yaranır:** "Onlardan biri ABŞ, Britaniya, Avstraliya və Kanadanın yaratdığı gücdür. Anqlosaksılar yeni blok olaraq meydana çıxırlar. O baxımdan, KTMT parlaq görünür, ən son olaraq Qazaxıstan iqtisadlarını yatırmaqda iştirak edib, bir də Ermənistanla olan qalmaqalı ilə gündəmə gəlməkdədir. İrəvan isə bu təşkilatı tərk etmək üçün bəhanələr gəzir. Lakin

tezliklə təşkilatdan çıxacağını gözləmirəm. Çünki geosiyasi şərait dəyişir və Ermənistan yenidən Rusiyaya yaxınlaşmağa başlayır".

Arayış üçün deyək ki, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının (KTMT) əsası 1992-ci il mayın 15-də 6 ölkənin - Rusiya, Ermənistan, Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan və Tacikistanın dövlət başçıları tərəfindən imzalandığı müqavilə ilə qoyulub. Hərbi təcavüzə qarşı birgə müdafiəni də nəzərdə tutan, 5 il müddətinə imzalanmış sənədə 1993-cü ildə Belarus, Azərbaycan və Gürcüstan da qoşulub, üzvlərin sayı 9-a qalxıb. Ölkə parlamentlərində təsdiq prosesi bitən gün - 20 aprel 1994-cü ildə kollektiv təhlükəsizlik müqaviləsi qüvvəyə minib. 2 aprel 1999-cu ildə Rusiya, Belarus, Ermənistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Tacikistan müqavilənin hər 5 ildən bir avtomatik uzadılmasını nəzərdə tutan protokolu imzalayıblar. Azərbaycan, Gürcüstan, Özbəkistan bu addımı atmayıblar və KTMT üzvlərinin sayı 6-ya düşüb. 7 oktyabr 2002-ci ildə KTMT-nin nizamnaməsi qəbul olunub. Nizamnaməyə əsasən, KTMT beynəlxalq regional qurumdur. 2006-2012-ci illərdə Özbəkistan yenidən KTMT-də təmsil olunub.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

ABŞ Nümayəndələr Palatasının 60 üzvü dövlət katibi Marko Rubioya çağırış edib. Demokrat Frenk Pallone, respublikaçı Maykl Lavlerin də daxil olduğu qrup Amerikadan Azərbaycana tətbiq edilən “907-ci düzəliş”in gücləndirilməsini tələb edib. Konqresmenlər həmçinin erməni yalan təbliğatını da təkrarlayıblar. “Azərbaycanı “etnik təmizləmə” yolu ilə 120 min erməni xristianı Qarabağdan qovmaqda, Ermənistanın suveren ərazisini işğal etməkdə, erməni əsirləri qeyri-qanuni saxlamaqda və s. suçlayıblar.

Dövlət katibi bu çağırışa necə reaksiya verəcək? Erməni-pərəst Bayden dövründə də çoxsaylı qanun layihələri, bəyanatlar, qətnamələr irəli sürülürdü. Amma onların heç biri keçərliliyi olmadı. Bəs ermənilər Tramp administrasiyasına niyə ümid edirlər? Üstəlik, az əvvəl İsrailin Begin-Sadat Strateji Araşdırma Mərkəzi “Azərbaycanı Trampın regional planlarına və İsrailin maraqlarına necə effektiv şəkildə cəlb etmək olar: praktik tövsiyələr” adlı xüsusi perspektiv hesabatında bu məsələyə toxunmuşdu. Orada bildirilirdi ki, “ABŞ və İsrail yeni “Böyük Yaxın Şərq” arxitekturası çərçivəsində Azərbaycanın üstünlüklərindən tam şəkildə istifadə edə bilməsi üçün 907-ci maddə ləğv edilməlidir”.

Qeyd edək ki, “907-ci düzəliş” 1992-ci ildə ABŞ Konqresi tərəfindən “Azadlığa dəstək haqqında” akta əlavə edilən və Azərbaycana ABŞ-ın birbaşa dövlət yardımını qadağan edən düzəlişdir. Erməni lobbisinin təşəbbüsü ilə qəbul edilib. Bu qadağa Azərbaycanı iqtisadi və siyasi sabitliyi asanlaşdırmaq üçün ABŞ hökumətindən birbaşa yardım almayan yeganə postsovet dövlətinə çevirib. Senat 24 oktyabr 2001-ci ildə akta ABŞ Prezidentinə “907-ci düzəliş”dən imtina etmək imkanını təmin edən düzəlişi qəbul edib. Azərbaycan Baydenin dövründə “907-ci düzəliş”in müddətinin əsassız şəkildə artırılması və qərəzli yanaşmalarla üzleşib. ABŞ-da yeni siyasi hakimiyyə-

tin fəaliyyətə başlaması bu əsassız düzəlişin də ləğv edilməsi ilə bağlı ümidlər yaradır. Ancaq erməni-pərəst konqresmenlər də bir yandan dinc oturmurlar...

“Yeni Müsavat”a danışan **Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə** qeyd etdi ki, Azərbaycan hərbi arsenalını postmüharibə dövründə də gücləndirir və bədxahların qəbul etdiyi “907-ci düzəliş” artıq bizim qarşımızı kəsə bilməz. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan bu sanksiyanın tətbiq edilməsinə baxmayaraq, 30 ildən çox müddətdə hərbi potensialını artıraraq torpaqlarını işğaldan azad etməyi bacarıb: “Bu baxımdan, Azərbaycana edilən ədalətsizliyə biz layiqli cavab vermişik. Ermənistanla həmillik edənlərin isə cəhdləri puça çıxdı və bu gün də iflasa uğramaqdadır. Əslində ABŞ sülh sazişinin imzalanmasını dəstəkləyirsə, bu köhnə və lüzumsuz düzəlişi tamamilə ləğv etməlidir. Biz Tramp hakimiyyətindən belə bir addım gözləyirik. Necə ki, Ağ Ev rəhbəri lazımsız qurumların ləğvinə qərar verir, bu addımı atması da məntiqli olardı”.

Ç.Qənizadə vurğuladı ki, konqresmenlərin çağırışı cavabsız qalacaq: “Onlar erməni lobbisinə xidmət edirlər. Ona görə də aldıkları pulun əvəzini ödəyirlər. Bununla nəse iş gördüklerini erməni lobbisinə sübut etmək istəyirlər. O ki qaldı erməni hərbi caniləri ilə bağlı deyilənlərə, bu da siyasi kam-

60 konqresmenin “907-ci düzəliş” ağrısı

Erməni-pərəst qüvvələr dövlət katibini Azərbaycana təzyiqləri gücləndirməyə çağırır - Bakıdan reaksiya

paniyanın bir hissəsidir. Biz ABŞ konqresmenlərini Bakıdakı məhkəməni izləməyə dəvət edirik. Onlar gəlib bu cinayətkarların etirafı ilə tanış olduqdan sonra danışsınlar. Əfsus ki, Amerika Konqresində hətta Araik kimi qatillərə, müharibə cinayətləri törətmiş şəxslərə sahib çıxanlar da var

imiş. Bu, biabırılıqdır. Konqres kimi mötəbər tribuna Qarabağda separatçılıq, qanunsuzluq, cinayətkar əməllərlə məşğul olmuş şəxslərin müdafiə edilməsi Amerikaya başucalıq gətirmir”.

Ç.Qənizadə onu da dedi ki, Azərbaycana belə çağırışlara hazır olmalıdır: “Dövlət

katibi Rubio bu günlərdə Bakı ilə İrəvanın sülh mətnini razılaşdırmasını alqışladı. İnənirəm ki, konqresmenlərin əsas-sız bəyanatlarına səs vermiş olsun. Ümumiyyətlə, Tramp komandasının gündəmində hələ ki bölgəməzlə bağlı məsələlər yoxdur. Onlar Qrelandiya, Kanada, Ukrayna münaqi-

şəsi ilə bağlı mövzuları prioritet hesab edirlər. O səbəbdən, konqresmenlər özü deyib özü eşidəcək. Hətta Bayden kimi “907-ci düzəliş”in müəllifi onlara o dərəcədə dəstək olmadı”.

Yada salaq ki, bu ilin yanvarında da ABŞ-dakı erməni diasporu təcili toplantı keçirərək, Bakıda xunta rejiminin mühakimə edilən rəhbərlərinin məhkəməsi ilə bağlı tərəfdarlarına müraciət göndərmişdi. Onlar iddia edirdilər ki, guya Azərbaycanda ədalətli məhkəmə keçirilə bilməz və həmin canilər azad edilməli, başqa bir ölkəyə ekstradisiya olunmalıdır. Həmin müraciətə “Sosialist Internasionalı”, ABŞ Konqresinin Ermənilərlə İş üzrə Komitəsinin həmsədri Frenk Pallone, həmin komitənin üzvü Dina Titus, Avropa Parlamentinin Sosial-Demokrat Siyasi Qrupunun sədr müavini Yanis Manyatis və eyni siyasi qrupun üzvü Naço Amor Sançez qoşulmuşdular.

✉ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

“Rusiyanın qonşuları başa düşməlidir ki...”

Steynar Gil: “Zaman Putinin əleyhinədir”

Putin 18 milyon məktəbli və tələbəni “pionerlər” sırasına cəlb etməyi planlaşdırır. Rusiyanın “Birincilər Hərəkatı” uşaq-gənclər hərəkatının iştirakçılarının sayı 2030-cu ilə qədər 18 milyon nəfərə qədər arta bilər. Bunu yeni “pionerlər”in idarə heyətinin sədri Artur Orlov deyib.

“Uşaqlar “Birincilər Hərəkatı”na faydalı bacarıqları inkişaf etdirmək və əldə etmək imkanı kimi baxır və cəmiyyətdə fəal iştirak edirlər. İnkişaf proqramının bir hissəsi kimi biz 18 milyona qədər insanı, yeni Rusiyada məktəblərdə, orta ixtisas təhsili müəssisələrində və universitetlərdə oxuyan ən azı hər ikinci tələbəni “Hərəkat”in müntəzəm fəaliyyətlərində iştirak

rak etmək imkanı ilə təmin etməyi planlaşdırırıq”, - deyərək o bildirib.

Əlavə edib ki, “Hərəkat” tək uşaq və yeniyetmələri deyil, həm də onların tərbiyəçilərini (mentorlarını) birləşdirir: “Onların sayı artıq 1,8 milyondan çoxdur və 2030-cu ilə qədər bu rəqəm 5 milyonu keçə bilər. Mentorluğun inkişafı sosial mobillik və gənclər si-

yasəti sahəsində kadr hazırlığına şərait yaradacaq”.

“Birincilər Hərəkatı” 2022-ci ildə Putinin göstərişi ilə yaradılıb. Onun işinin əsasını “gənclərə ənənəvi rus mənəvi-əxlaqi dəyərlərini öyrətmək” təşkil edir. Əvvəlcə hakimiyyət “Hərəkat”a qoşulmağın könüllü olduğunu bəyan edib. “The Moscow Times” yazır ki, ötən ilin payızında məktəblilər və tələbələrə “Putinin pionerləri”nə məcburi yazılmaq barədə dəfələrlə xəbərlər gəlib.

2024-cü ilin əvvəlində Putin artıq 5 milyona yaxın insanın

“Birincilər Hərəkatı”na qoşulduğunu açıqlamışdı. O zaman hakimiyyət ilin sonuna kimi təşkilata 500 min universitet tələbəsini cəlb etməyi, eyni zamanda Rusiyada 5-19 yaş arası uşaq və gənclərin 72%-ni “vətənpərvərlik tərbiyəsi” ilə əhatə etməyi planlaşdırırdı.

2024-cü ildə “Birincilər Hərəkatı”nı maliyyələşdirmək üçün büdcədən 20,3 milyard rubl ayrılıb. Bu məbləğ Kalmıkiya (24 milyard rubl) və ya Yəhudi Muxtar Vilayəti (20,4 milyard rubl) kimi ölkənin ən yoxsul regionlarının illik gəliri ilə müqayisə oluna bilər.

Bütün bunlar Kremlin uzun illər boyu “top yemi” ordusu üçün etibarlı təchizat kanalı yaratmaq cəhdi deyilsə, nədir? Görünür, ümid edirlər ki, “Birincilər Hərəkatı” yeniyetmə və gənclərin “beynini qaynadacaq” ki, onları hərbi komissarlığa çağırıb, sonra cəbhəyə, ölümə göndərəndə artıq heç bir şübhələri qalmayacaq. Böyük pullar ayrılır və milyonlarla insanı işə cəlb etmək planları var. Bu, nədən xəbər verir? Söhbət ondan getmirmi ki, Putin və onun əlaltıları Ukraynada dayanmağı planlaşdırırlar və yeni işğalçı müharibələrə hazırlanırlar?

Ayna.az mövzunu tanıtmış avropalı ekspertlərlə müzakirə edib. Təqəüddə olan Qərbi Avropa diplomatı,

Norveç Krallığının Azərbaycandakı keçmiş səfiri Steynar Gil deyib ki, Putinin “Birincilər Hərəkatı” uşaq və gənclərin kütləvi şəkildə bəyulmasının yuyulması cəhdi: “Hərəkat Rusiyanın 2022-ci il fevralın 24-də Ukraynaya genişmiqyaslı müdaxiləsindən sonra yaradılıb və məqsədi açıq şəkildə Rusiyanın Ukraynaya qarşı müharibəsini, NATO və Qərb ölkələri ilə qarşıdurmasını dəstəkləyən gənc nəsillə formalaşdırmaqdır.

Amma bu layihənin uğursuz olacağını bir neçə səbəbi var. Birincisi, zaman Putinin əleyhinədir. Bir nəslin aşılması üçün vaxt lazımdır və bu nəsillə yetişməmiş Putin özü yox ola bilər. İkinci, Putin müxalifəti tamamilə məhv edə bilmədi. Sonda Rusilər Hərəkatı” yeniyetmə və gənclərin “beynini qaynadacaq” ki, onları hərbi komissarlığa çağırıb, sonra cəbhəyə, ölümə göndərəndə artıq heç bir şübhələri qalmayacaq. Böyük pullar ayrılır və milyonlarla insanı işə cəlb etmək planları var. Bu, nədən xəbər verir? Söhbət ondan getmirmi ki, Putin və onun əlaltıları Ukraynada dayanmağı planlaşdırırlar və yeni işğalçı müharibələrə hazırlanırlar?

Latviyalı politoloq, Beynəlxalq Münasibətlər üzrə Amerika Milli Demokratiya

İnstitutunun (MDI) keçmiş əməkdaşı Aleks Qriqoriyevs isə deyib ki, bütün despot rejimlər və onların liderləri əbədi mövcud olacaqları düşüncəsinə meyillidirlər: “Hitler öz hakimiyyətini “Minillik Reyx” adlandırdı. Ancaq almanların və bütün ətraf xalqların bəxti gətirdi. “Minillik Reyx” təxminən on iki il davam etdi. Putin rejimi çox yavaş-yavaş güclənir və hətta iyirmi beşinci ildönümündə də onun tam formalaşdığı söyləmək olmaz. Amma o, əbədi qalmaq niyyətindədir və əvvəlcədən özü üçün itaətkar bir xalq hazırlayır.

Beyni yuyulmuş gənclərin rolu iki cür olacaq: ölkə daxilində aqressiv itaətkar çoxluq olmaq və başqa ölkələrə hücum əmrinə eyni dərəcədə aqressiv şəkildə tabe olmaq. Xarici təcavüzə meyl faşist rejimlərinin xarakterik xüsusiyyətidir. Rusiyanın qonşu dövlətləri başa düşməlidir ki, Rusiya təcavüzünün növbəti hədəfi onlardır. Təcavüzkarı sakitləşdirmək olmaz; onlar yalnız gücü tanıyır. Bu, o deməkdir ki, biz silahlanmalı, Rusiya ilə sərhəddə mina sahələri, maneələr, tanklar, raketlər hazırlamalı, mərmilə istehsalına başlamalıyıq, real koalisiyalar yaratmalıyıq. Türkiyə kimi etibarlı müttəfiq olsa, yaxşıdır. Bəs Türkiyənin özündə kütləvi və uzunmüddətli iğtişaşlar olsa, nə olacaq? Bunu zaman göstərəcək”.

✉ **“Yeni Müsavat”**

Almaniya Federativ Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Ralf Horlemann Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb. Bu barədə XİN-dən məlumat verilib.

Qeyd olunub ki, görüş zamanı Almaniya Federativ Respublikasının Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayerin Ermənistan səfəri çərçivəsində rəsmi Instagram səhifəsində Azərbaycanın keçmiş işğal olunmuş ərazilərində yaradılmış qondarma rejimin "bayrağını" paylaşmaqla ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı edilmiş paylaşımın görə kəskin etiraz bildirilib. Bölgəyə səfər zamanı bu açıq siyasi təcizbatın qəbul edilməz olduğu, Almaniya tərəfinin bu paylaşımın görə ictimai şəkildə üzrxahlıq etməsinin zəruriliyi diqqətə çatdırılıb. Almaniya Prezidentinin bu paylaşımının Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinin dəstəkləndiyi barədə bəyanatlara və davam edən sülh prosesinə zidd olduğu vurğulanıb.

Qeyd edək ki, Almaniya Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayer ilk dəfə olaraq Cənubi Qafqaza səfər edib. Ştaynmayer Ermənistan prezident Vahaqın Xaçatryan və baş nazir Nikol Paşinyanla görüşüb. O, həmçinin TUMO IT tədris mərkəzinə baş çəkib və mədəni qəbulda iştirak edib. Ermənilər bu təcizbatı qəsdənmi edib və sairə suallar ətrafında Azərbaycan tərəfdə ciddi narahatlıq yaranıb. Almaniya Prezidentinin regiona səfəri çərçivəsində ilk olaraq, Ermənistanla gətməsi də Azərbaycan ictimaiyyətinin dərt etirazları doğurub.

Alman səfirin XİN-ə çağırılması öz nəticəsini dərhal verib. Belə ki, Almaniya Prezidenti Administrasiyası bu ölkənin prezidentinin sosial media profilində yerləşdirilmiş postla bağlı Azərbaycan tərəfinə üzrxahlıq edib.

Qeyd edək ki, Almaniya Prezidentinin sosial media profilində artıq keçmişin qalığı olan qondarma rejimin bayrağının yerləşdirilməsi və onun

altında yazılan mətn Azərbaycan tərəfinin ciddi narazılığına səbəb olub.

Dərhal iki ölkənin prezident administrasiyaları və xarici işlər nazirlikləri arasında təmaslar başlayıb. Almaniya tərəfi bu postun səhvən yerləşdirildiyini etiraf edərək onu dərhal çıxarıb.

Almaniya Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri adından ünvanlanmış məktubda baş vermiş bu hadisəyə görə üzrxahlıq ifadə olunaraq, məktubun mediaya verilməsinə razılıq bildirilib.

Məktubu təqdim edirik:
 "Hörmətli Hikmət Hacıyev!

Federal Prezidentin sosial media hesabında qısa müddət ərzində Azərbaycanın bir regionuna aid bayrağın yanlış təsviri və onunla bağlı mətn dərc olunub. Səhv aşkar edildikdən sonra paylaşım dərhal silinib. Bu paylaşım texniki səhv səbəbindən dərc edilib və Almaniyanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə dair məlum mövqeyi ilə bağlı heç bir mənə kəsib etmir. Belə bir səhvə yol verilməsinə görə çox məyusam. Paylaşımın Azərbaycanda bəzi insanlarda yaratdığı yanlış təəssürata görə səmimi-qəlbədən üzr istəyirəm.

Federal Prezidentin qarşıdan gələn səfəri Azərbaycan-Almaniya tərəfdaşlığını möhkəmləndirmək və regionda davam edən sülh prosesinə dəstək vermək məqsədi daşıyır".

Səbiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ştaynmayerin yol verdiyi bu yanlış Azərbaycan-Almaniya münasibətlərinə zərər gətirə bilməz: "Heç şübhəsiz ki, Almaniya Prezidenti bu paylaşımı edərkən, onun belə nəticələr verəcəyini düşünə bilməmişdi. Biz erməniləri çox yaxşı tanıyıq. Onlar hər fürsətdən öz fitnəkar əməlləri üçün istifadə etməyi məharətlə bacarırlar. İnanıram ki, ermənilər bu dəfə də Almaniya Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayerə

Ştaynmayerin "siftəni kor etməsi" - tarixi səhv, yoxsa...

Azərbaycanın haqlı etirazı öz nəticəsini dərhal verdi; Berlin Bakıdan üzr istədi

"dərin bir qonaqpərvərlik" nümayiş etdiriblər və o da bu qonaqpərvərliyin əvəzini belə vermək qərarına gəlib. Ancaq nə yazıq ki, bu paylaşımı edən zaman başı dumanlı olduğundan, Azərbaycan tərəfinə buna necə reaksiya verəcəyini hesablamaq bilməyib. Biz haqq edib Almaniya səfirini həmin paylaşımın görə Xarici İşlər Nazirliyinə dəvət etdik. Və elə bundan sonra da Frank-Valter Ştaynmayer də ciddi səhv etdiyinin fərqləndirib, paylaşdığı postu sildi. Artıq Azərbaycan tərəfindən Almaniya üzr də istəyib. Prezident Frank-Valter Ştaynmayerin yol verdiyi bu yanlış Azərbaycan-Almaniya münasibətlərinə zərər gətirə bilməz. Bu bir texniki yanlış idi, onu edən də

həmin yanlış aradan qaldırılıb üzr istədi və bununla da məsələ qapandı. Almaniya Avropa Birliyini öz çiyinlərində saxlayan əsas dayaqlardan biri və birincisidir. Biz bu ölkə ilə münasibətlərimizi qoruyub saxlamalı və onun inkişaf etdirilməsi yolunu tutmalıyıq. Bu, olduqca önəmlidir. Avropa Birliyinin ikinci dayağı olan Fransa kimi ermənipərəst bir dövlətin bizə qarşı etdiyi haqsızlıqlar fonunda Almaniya ilə münasibətlərin normal bir səviyyədə saxlanması və inkişaf etdirilməsi bizim xarici siyasətimizin əsas xətlərindən biri olmalıdır. Bu mənim şəxsi fikrimdir".

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov Almaniya prezidentini azərbaycanlı-

lardan üzr istəməyə çağırır: "Almaniya Prezidentinin birinci Ermənistan səfəri etməsi və səfər ərəfəsində Instagram səhifəsində erməni təcizbatına imkan verilməsinin, onun regionumuza olan ədalətsiz yanaşmasını ikili standartların göstəricisi hesab edirəm. Düzdür, Almaniya səfəri XİN-ə dəvət edilib, narazılığımız bildirildikdən sonra Frank Valter Ştaynmayerin Instagram səhifəsindən həmin paylaşım silindi. Qarşı tərəf bu səhvə görə üzr də istədi. Amma prezident kimi ölkəni təmsil edən bir şəxsin rəsmi səhifələrində belə səhvlər olmur. Əgər həqiqətən bu səhv olubsa, Ştaynmayer özü də xalqımızdan rəsmi şəkildə üzr istəməlidir. Əgər

bu baş verməyəcəksə, baş vermiş təcizbat heç də səhv olmadığı və düşünülmüş şəkildə edildiyi kimi qəbul olunmalıdır. Ştaynmayer öz rəsmi Instagram səhifəsində uzun illər ərzində xalqımıza qarşı kimi əziyyət vermiş erməni separatçılığını təbliğ edirsə, onun ölkəmizə gəlməyinin arxasında heç də saf niyyətlər dayanmaz. Həm də Ermənistan özünü sülhsevər kimi təqdim edərək müxtəlif tribunallardan istifadə etməklə öz çirkin niyyətlərindən əl çəkmək istəyir. Almaniyanın "Deutsche Welle" kanalında nümayiş etdirilmiş film və prezident Frank-Valter Ştaynmayerin Cənubi Qafqaza səfəri çərçivəsində Instagram səhifəsində nümayiş etdirilən əski parçası heç də təsadüfdən irəli gəlmir. Bu, Ermənistanın olduğu kimi, Fransanın və onun təsiri altında olan Almaniyanın Azərbaycana olan münasibətinin göstəricisidir. Əgər onlar ədaləti dəstəkləseydilər, 1 milyon qaçqın və məcburi köçkünümüzün yaşadığı acı taleləri, yerlə yeksan edilmiş 300-dən çox yaşayış məntəqəmizi və Cənubi Qafqazın Hiroşiması adlandırılan Ağdamın məhv edilməsini televiziya kanallarında nümayiş etdirdilər. Təbii ki, biz heç kimdən nə inciməli, nə də heç nə gözləməməliyik".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Şeyxin bayram namazında iştirak etməməsi haqda yeni iddialar

Martin 30-da Azərbaycanda Ramazan bayramı ilə bağlı namaz qılındı. Bayram namazı "Əjdərbey" məscidində 08:00-da, "Təzəpir" məscidində isə 09:00-da baş tutdu.

Bütün Qafqazın şeyxi Allahşükür Paşazadənin "Təzəpir" məscidindəki bayram namazına imamlıq etməməsi diqqət çəkdi. Belə ki, "Təzəpir"də bayram namazı Hacı Faiz Nağızadənin imamlığı ilə qılındı.

Bununla bağlı Şeyx "Unikal"a açıqlama verib. Onun sözlərinə görə, səhhətində heç bir problem yoxdur: "Həzrətdə Türkiyədəyəm. Bakıya

qayıtmaq istəyəndə bir qədər sıxıqlıq oldu, təyyarə bileti tapmadım, ona görə gəlib çatma bilmədim. İndi çıxıb gəlirəm. Artıq 76 yaşım var. Yaşla əlaqədar hər kəsin səhhətində problem yarana bilər. Hər şey ola bilər. Buna baxmayaraq, mənim səhhətimdə heç bir problem yaranmayıb".

Şeyxülislam Türkiyəyə səfərinin səbəbini açıqlamaq istəməyib: "Bu, mənim şəxsi işimdir. Hər şeyin səbəbini açıqlamaq məcburiyyətində deyiləm".

Manset.az isə Şeyxin səhəti ilə bağlı onun qardaşı Milli Məclisin deputatı Cavanşir Paşazadə ilə əlaqə saxlayıb. C. Paşazadə sərt açıqlama verərək, bayram günündə Şeyxlə bağlı xəbərlərə görə onun niyə narahat edildiyini bildirib. "Mənim bayramımı təbrik etmək üçün zəng vurmusunuz, yoxsa mənə əsəb-

ləşdirmək üçün? Bayram günündə niyə zəng edib, mənə belə suallar verirsiniz? Gedin işinizlə məşğul olun!"

Azar.az saytı isə mövzu ilə bağlı bəzi suallar yarandığını bildirib. Məsələn, bayram namazının 30 martda qılınacağı əvvəlcədən bəlli idi, Şeyx bunun üçün öncədən yer sifariş edə bilərdi və ya bir neçə dəfə bahasına bilet almaq imkanı vardı. Üstəlik, o da qeyd olunur ki, biznes-klassda adətən son uçuş saatına qədər bir neçə boş yer olur.

"Məsələ burasındadır ki, İran Ramazan bayramını 31 martda keçirdi - müsəlman dünyasından yenə özünü ayırdı. Şeyximiz gərəkdir həminəni bu şübhədən çıxarsın və həqiqəti desin: səhhətindəmi problem var, yoxsa İrana görə 30 martda bayram namazı qılmayıb?", - deyərək saytı yazır.

Aprelin 1-də Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirildi. Spiker Sahibə Qafarova giriş nitqində 31 Mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü barədə danışdı. Bildirdi ki, bir gün əvvəl ölkəmizdə azərbaycanlıların soyqırımı günü qeyd edilib. Erməni şovinistlərinin vəhşiliyinin qurbanı olan 10 minlərlə insanın xatirəsi ehtiramla yad edilib.

Spiker ardınca dedi ki, Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsi və birgünlük antiterror tədbirləri ilə ölkəmizin ərazi bütövlüyü, suverenliyi bərpa edilib: "Etnik təmizləmələrə, soyqırımı silsilələrinə, 200 il ərzində torpaq itkilərinə son qoyulub. Bu, xalqımızın bir daha soyqırımına məruz qalması üçün ən yaxşı təminatdır".

Cari məsələlərin müzakirəsi zamanı çıxış edən **İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahid Oruc** xatırlatdı ki, "Euronews" televiziyasına müsahibəsində Prezident İlham Əliyev dünyada yeni təhlükəsizlik arxitekturası haqda danışarkən, Tramp administrasiyası ilə güclü tərəfdaşlığa inandığını növbəti dəfə vurğuladı: "Ölkə başçısı Ukraynada gedən müharibəni şərh edərkən, siyasətə və xüsusilə global maraqların toqquşduğu coğrafiyalarda dövlət rəhbərliyinə gələn şəxslərə dərs, yol xəritəsi göstərdi, sitat: "Əgər siz həmişə kimdənə asılısınızsa və yardım istəyirsinizsə, onda bir gün həmin şəxs gəlib sizdən hesabat istəyəcək". Bəli, aksiomadır. İndi Ağ Evin yeni sahibi gəlib və ABŞ-in ayırdığı pulların hesabını istəyir, 16 milyon əhali köçkünə çevrildən, 30 faiz torpaq və 100 minlərlə insan itiriləndən sonra qəhrəman ukraynalılardan təbii sərvətləri ilə borclarını qaytarmaq tələb olunur. Lakin 51 dövlət Ukraynaya verdiyi yardımın üçdə ikisi korrupsiya yolu ilə mənimsənilib. Qlobal müharibə partiyası bir xalqın qanı üzərindən 100 milyardları silib. Heç bir millətə vətənin mülkiyyət hüququnu təslim edib təhlükəsizlik qərantiyası almağı arzulamırıq. Bunun harası müstəqillik oldu? Bunun harası ləyaqət inqilabı oldu? Bunun harası avrointeqrasiya oldu?" **Rəsmi İrəvanın anormal siyasətinə dərs bəhs edən komitə rəhbəri xatırlatdı ki, Ermənistanı sərhədi başqa paytaxtlar yox, məhz liderimiz göstərir:** "İrəvanın taleyi heç vaxt indiki qədər Bakıda həll olunmayıb. 300 illik erməni ideyası iflasa uğrayıb və ermənilər Xankəndidən olduğu kimi, İrəvandan da könüllü çıxıb gedirlər. İnanırıq ki, qardaş ölkə Türkiyə sərhədin açılması qərarını çıxarkən, nəzərə alacaq ki, İrəvanın Ankara qarşısında 100 illik ərazi və soyqırım tələbini indi irəli sürməməsinin ən böyük səbəbi

Vəzifəli şəxslər cərimə ediləcək - yeni qanun gəlir

Deputatlardan ABŞ-in Dini Azadlıq Komissiyasının illik hesabatına sərt reaksiya

bizim Qarabağ Qələbəmizdir".

Deputat, Qərbi Azərbaycan İcmasının sədri Əziz Ələkbərli anti-Azərbaycan çevrələrdən bəhs etdi: "Dünyanın ABŞ, Rusiya və Fransa kimi nəhəng ölkələrinin və ən böyük beynəlxalq təşkilatların 30 il ərzində həll edə bilmədiyi bir problemi Azərbaycan öz gücü ilə 44 gündə həll edəndən sonra çoxlarının maskası yırtıldı və əsl siması ortaya çıxdı. Məlum oldu ki, həm Ermənistan, həm də Azərbaycan tərəfdən milyonlarla insanın əzab-əziyyəti, on minlərlə insanın ölümü, şikəstliyi ilə nəticələnən bu münafişçiyə səbəb olan da, 30 il ərzində onun bitməyini istəməyən də və bu gün bölgəni yenidən müharibə meydanına çevirməyə çalışan da elə həmin dövlətlər, həmin təşkilatlar və onların yerlərdəki əlaltılarıdır". **Deputat dedi ki, dünənə qədər bunu siyasətlə edənlər 44 günlük müharibədən sonra açıq şəkildə edirlər:** "ABŞ-in, Qərbin imperialist təfəkkürlü ölkələri siyasətçiləri və təşkilatları, bu 30 ildə Azərbaycan torpaqları Ermənistan tərəfindən işğal edilməmiş kimi, Azərbaycanın bir milyon insanı yurd-yuvasından qovulmamış kimi, işğal altında olan yüzlərlə kənd və şəhərimiz ermənilər tərəfindən yer üzündən silinməmiş kimi, minlərlə tarixi-mədəni abidəmiz ermənilər tərəfindən məhv edilməmiş kimi, utanmadan, qızarmadan qalxıb-qalxıb Azərbaycanı ittiham etməyə, Ermənistanı sülh göyərçini kimi göstərməyə çalışırlar".

Ə.Ələkbərli daha sonra rəsmi İrəvana mesajını da çatdırıb: "Ermənistanı öz imperialist maraqlarına alət edənlər, erməni xalqını bu yolda zəlil, erməni zehniyyətini əlil edənlər birdəfəlik anlamalıdırlar ki, Şərqi Avropada və Yaxın Şərqdə oynadıqları oyunlara Azərbaycan xalqının və Azərbaycan dövlətinin qarnı toxmur. Biz 30 ildə kimin kim olduğunu gördük. Bu günlərdə mədəni və dini irsin vəziyyəti ilə bağlı Azərbaycana hansısa beynəlxalq müşahidəçilər göndərilməsi tələbini irəli sürən ABŞ-in Dini Azadlıq Komissiyasına xatırlatmaq istərdik ki, belə bir missiyanı öz dini tolerantlığı ilə dünyaya örnek olan Azərbaycana deyil, etnik və dini mənsubiyyətinə - azərbaycanlı və müsəlman olduğuna görə Qərbi Azərbaycandakı ata-baba yurdlarından sonuncu nəfərinə qədər qovulub çıxarılan indiki Ermənistanı göndərmək lazımdır. Və "Dini Azadlıq" pərdəsi arxasında gizlənmiş bu qurum yaxşı olar ki, hesabat verəndə son 35 il ərzində indiki Ermənistanı dağıdılmış 300-ə yaxın müsəlman məscidi, 500-dən artıq müsəlman qəbiristanlığı barədə də hesabat versin".

Deputat Ceyhun Məmmədov Milli Məclisdəki çıxışında bir neçə gün bundan əvvəl ABŞ-in Dini Azadlıq Komissiyasının növbəti illik hesabatını dərc etdiyinə diqqət çəkdi. Qeyd etdi ki, əvvəlki illərdə olduğu kimi, bu dəfədəki hesabatda da həqiqəti əks etdirməyən bir çox məlumatlar əksini tapıb: "Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan Prezident İlham Əliyevin uğurla

davam etdirdiyi uğurlu siyasət nəticəsində bu gün Azərbaycan dünyada tolerantlıq və multikulturalizm mərkəzlərindən birinə çevrilib. Bu gün nəinki Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bütün dinlərin etiqad azadlığı təmin olunub, hətta onlar arasında fərq qoyulmadan hər birinə davamlı olaraq dövlət büdcəsindən maliyyə ayrılır. Biz dəfələrlə ölkəmizdə səfərdə olan müxtəlif ölkələri təmsil edən dini liderlərin Azərbaycanın xaricə idxal edə biləcəyi sərvətlərdən birinin tolerantlıq və multikulturalizm olduğunu söylədiklərinin şahidi olmuşuq. Bu, dünyanın çox az ölkələrində rast gəlinən faktlardandır".

C.Məmmədov qeyd edib ki, bu gün Azərbaycana qarşı əsassız ittihamlar səsləndirən bu komissiya Ermənistanı və Qarabağda azərbaycanlıların başına gətirilən müsibətləri görməməzlikdən gəlir: "Təkcə Ermənistan ərazisində 400-ə yaxın məscid, 500 qəbiristanlıq, eyni zamanda Qarabağda 67 məscid dağıdılıb. Hətta yeganə pravoslav kilsəsi belə dağıdılıb. Bu gün bizi Qarabağda yaşayan ermənilərin hüquqlarını pozmaqda ittiham edənlər 30 il ərzində məscidlərimizin dağıdılmasına, içərisində donuz və inək saxlanılmasına hər zaman göz yumdular. Bu gün də eyni siyasət davam edir. Onlar erməni diaspor və lobbini təşkilatlarından maliyyə vəsaitləri alaraq ölkəmizə qarşı qarayaxma kampaniyasını davam etdirirlər".

Milli Məclis "Təhsil haqqında" Qanuna təklif edilən dəyişiklikləri müzakirəyə çıxartdı. Dəyişikliklərə əsa-

sən, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə məskunlaşmış və 2025/2026, 2026/2027, 2027/2028-ci tədris illərində dövlət, bələdiyyə və özəl peşə təhsili müəssisələrinə qəbul olunmuş, habelə həmin təhsil müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil almaqda olan şəxslərin təhsil haqqı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödəniləcək. "Peşə təhsili haqqında" Qanuna da uyğunlaşdırma xarakterli dəyişiklik təklif olunub. Qanun üçüncü oxunuşda qəbul edilib, amma 2025-ci il sentyabrın 15-dən qüvvəyə minəcək.

İnzibati Xətlər Məcəlləsinə təklif edilən dəyişikliklər də qəbul edildi. Layihəyə əsasən, icra ilə bağlı ödənişlərə görə yeni cərimə müəyyən edilir. Qeyd edildi ki, icra sənədləri üzrə ödənilməli olan pul vəsaitlərinin, icra ödənişlərinin, habelə icra hərəkətlərinin həyata keçirilməsi ilə bağlı xərclərin icra məmuru tərəfindən nağd qaydada qəbul edilməsinə, yaxud tələbkara və ya borcluya ödənilməli olan pul vəsaitlərinin ödənilməsinin icra məmuru tərəfindən nağd qaydada həyata keçirilməsinə görə vəzifəli şəxslər 500 manatdan 1000 manatadək məbləğdə cərimə ediləcək. Qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Milli Məclisin iclasında "Hərbi xidmətkeçmə haqqında Əsasnamə"yə təklif edilən dəyişikliklər də müzakirələrə səbəb oldu. Layihəyə əsasən, həqiqi hərbi xidmətdən ehtiyata və istefaya buraxılarkən hərbi geyim formasını daşımaq hüququ verilmiş şəxslər həmin geyim formasını yalnız rəsmi dövlət olunduqları Azərbaycan Respublikasının dövlət

orqanları (qurumları) tərəfindən təşkil olunan tədbirlərdə, ehtiyata və istefaya buraxıldıqları dövlət orqanının (qurumun) əməkdaşlarının peşə bayramı günlərində, habelə Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələr Günündə, Zəfər Günündə və Anım Günündə daşıya biləcəklər.

Qeyd edək ki, qanuna əsasən, hərbi xidmətdə 20 il və artıq (təqvim hesabla) qüsursuz xidmət etmiş, həmçinin xidmət illərindən asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikası və Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri qarşısında xüsusi xidmətləri olan şəxslərə ehtiyata və ya istefaya buraxılarkən buraxılmanı rəsmiləşdirən rəislərin əmri ilə hərbi geyim formasını daşı-

maq hüququ verilə bilər. Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən ehtiyata və ya istefaya buraxılan hərbi qulluqçulara (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa) hərbi geyim formasını daşımaq hüququ müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən verilir. Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrindən qüsursuz xidmətlərinə görə buraxılan hərbi qulluqçulara buraxılma barədə şəxsi heyət üzrə əmrlərdə və digər rəislərin əmrlərində təşəkkür elan olunur, fərmanla təltif olunur, təbrikləmələr və digər mükafatlandırma tədbirləri yerinə yetirilir. Həqiqi hərbi xidmətdən buraxılan hərbi qulluqçular buraxılma gününə kimi müəyyən edilmiş bütün təminat növləri ilə təmin olunurlar. Onlara Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri hərbi qulluqçularının pul təminatı haqqında Əsasnamə ilə müəyyən edilmiş miqdarda birdəfəlik və işdən çıxarma müavinəti verilir. Yaşına, xəstəliyinə və ya ştatların ixtisarına görə buraxılan kadr zabiti heyətindən olan şəxslərə qüvvədə olan qanunvericiliklə nəzərdə tutulan güzəştlərdən istifadə etmək hüququ barədə vəsiqə verilir. Qanun layihəsi səsverməyə çıxarılaraq ikinci oxunuşda qəbul edildi.

İclasda söz alan komitə sədri Zahid Oruc spiker Sahibə Qafarovanı yubileyi və Prezident tərəfindən yüksək dövlət mükafatına layiq görülməsi münasibətilə təbrik etdi. Deputatlar alqışları ilə bu təbrikə qoşuldular.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Məşavət"

Balıq ovu qadağası qüvvəyə mindi

Balıq və digər su bioresurslarının kürülmə dövrü ilə əlaqədar Kür çayında, Sarısu gölündə, Mingəçevir, Şəmkir, Araz, Yenikənd su anbarlarında 1 aprel 2025-ci il tarixindən sənaye balıq ovuna moratorium qüvvəyə minir. Bu barədə Bioloji Müxtəlifliyin Qorunması Xidmətinin rəsmisi Arzu Babayeva məlumat verib. O bildirib ki, daxili su hövzələrində sənaye məqsədli balıq və digər su bioresurslarının ovuna qadağa sentyabrın 1-dək davam edəcək.

Xidmət rəsmisinin sözlərinə görə, idman və həvəskar balıq ovu ilə məşğul olanlar üçün balıqovlama biletinin alınması tələb olunmur, onlar qanunvericiliyə əsasən müəyyən edilmiş şərtlər daxilində balıq ovu ilə məşğul ola bilərlər.

"Balıq və digər su bioresurslarının ov qaydalarının pozulmasına, o cümlədən qanunsuz ovlanmasına görə təqsirkar şəxslər İnzibati Xətalər və Cinayət məəcəllələrində nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyır".

Bioloji Müxtəlifliyin Qorunması Xidməti və Su Nəqliyyatında Polis İdarəsi balıq ovu ilə məşğul olan vətəndaşları qaydalara əməl etməyə, qadağan olunmuş vaxtlarda, qadağan olunmuş ələtlərlə balıq ovlamaqdan çəkinməyə və balıq ehtiyatlarını qorumağa çağırır.

Xəzərin ekologiyası ilə bağlı rəqəmsal xəritə hazırlanıb

"Environmental Protection First" (EPF) Koalisiyasının Cənubi Qafqazın və Xəzər dənizinin ekologiyasını zəhərləyən Ermənistanın dağ-mədən sənayesi müəssisələri barədə hazırladığı interaktiv rəqəmsal xəritə koalisiyanın saytına yerləşdirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, infobank mahiyyətli rəqəmsal xəritə Azərbaycan, ingilis və erməni dillərindədir.

İnteraktiv xəritədə faydalı qazıntıların növləri, yerləşdiyi ərazilər, əsas çirkləndirici müəssisələr, onların hansı maddələrlə hansı çayları çirkləndirməsi barədə məlumatlar təqdim olunur. Peşəkar kartoqrafik əsər olan xəritə müasir "WGS-84" koordinat sisteminə uyğunlaşdırılıb, klikləmə üsulu ilə obyektlər haqqında ətraflı məlumat almaq mümkündür. Xəritənin altıqlı həm topoqrafik, həm də kosmik görüntülüdür. İstehsal müəssisələri haqqında məlumatlar kosmik təsvirlərin analizi nəticəsində alınıb. Xəritədə xammal emalı müəssisələrinin, istismar edən şirkətlərin adları, müəssisələrin təyinatı, ətraf mühitə təsirləri haqqında məlumatlar, foto və videolar verilib.

Qazaxıstanın Hidrobiologiya və Ekologiya İnstitutunun və Orta Asiya Ətraf Mühitin Tədqiqatları İnstitutunun nümayəndələrinin daxil olduğu beynəlxalq alimlər qrupunun tədqiqatında əldə edilən yeni məlumatlar göstərir ki, hətta Xəzər dənizinin səviyyəsinin 5-10 metrədək "mülayim" enməsi belə sahiləyi yaşayış məntəqələrinin sakinləri və yerli biomüxtəliflik üçün fəlakətli nəticələrə səbəb olacaqdır.

Haqqın.az xəbər verir ki, bu barədə "Xəzəri xilas et" global ekoloji hərəkatı hesabat yayıb. Araşdırmada deyilir ki, 2100-cü ilə qədər global istiləşmə Xəzər dənizinin səviyyəsinin 21 metr aşağı düşməsinə səbəb olacaqdır. Təhlillərin nəticələrinə görə, suyun səviyyəsinin beş metr aşağı düşməsi ilə belə, Xəzər sualtı çoxalma yerlərinin 57 faizini, on metrlik enişlə isə bu rəqəm 81 faizə çatıb. Son 50 ildə populyasiyaları 90 faiz azalmış Xəzər nəre balıqları dayaz sularda yaşayış yerlərinin daha 45 faizini itirə bilər.

Məlum olduğu kimi, Xəzər dənizi tarixən biomüxtəlifliklə zəngin olmaqla, 300-dən çox endemik onur-

ğasızların və 76 endemik balıq növünün mövcudluğunu təmin etməyə kömək edir. Tədqiqat müəllifləri hesab edirlər ki, "Xəzər dənizinin ekosisteminin dağılması beynəlxalq əhəmiyyətli təbii əraziləri, o cümlədən balıqların kürü tökmə yerlərini və köçəri quşların məskənlərini təhdid edir". "Xəzər dənizini xilas et" hərəkatı iddia edir ki, su səviyyəsinin aşağı düşməsinin mənfi təsirləri regionda ekosistemlərin və ekoloji əhəmiyyətli ərazilərin 80 faizindən çoxuna təsir edəcək. Yağışların azalması mövcud su çatışmazlığını daha da gücləndirəcək, infrastruktur, iqtisadiyyat və yerli icmalar üçün ağır nəticələrə səbəb olacaqdır. Bölgə-

Azərbaycan Xəzərdən gəmi ilə çıxış imkanını itirə bilər - şok hesabat

Ekoloq: "Dəniz quraqlıq vaxtında da problem yaradıb, səviyyəsi artanda da..."

nin əsas ticarət yolu olan Volqa keçilməz hala gələ bilər və ildə milyonlarla ton yükün tedarük zəncirini poza bilər. Qazaxıstanın Aktau şəhərində isə dəniz səviyyəsinin aşağı düşməsi səbəbindən suyun duzsuzlaşdırılması ilə bağlı problemlər artıq yaranıb. "Xəzər dənizi gözümlərin qabağında yox olur və bunun nəticələri son dərəcə ağırdır", - "Xəzəri xilas et" hərəkatının təsisçisi Vadim Ni deyib. Bu, təkcə ekoloji böhran deyil, həm də humanitar və iqtisadi fəlakətdir. Xəzər dənizində aparılan müasir tədqiqatlar bizim hərəkatımızın başlanğıcından bəri dediklərimizi təsdiqləyir: bu çağırışların həlli kompleks yanaşma, eləcə də güclü beynəlxalq diqqət və əməkdaşlıq tələb edir. Hərəkat hesab edir ki, Xəzər böhranı Aral dənizindəki ekoloji fəlakəti xatırladır, ekoloji deqradasiya insan sağlamlığı üçün ciddi fəsadlar törədir. Qurumuş Xəzər dənizinin dibindən yaranan zəhərli toz milyonlarla insanı fəlakətlərə gətirib çıxara bilər. Qeyd edək ki, Xəzər dənizinin səviyyəsinin durmadan aşağı düşməsi regionda ekoloji fəlakət təhlükəsi yaratmaqla yanaşı, Orta dəhliz üzrə yükdaşımalara da mənfi təsir göstərir. Qazaxıstan və Türkmənistan limanlarından yük daşıyan bərələr, ele-

cə də Qazaxıstan neftini Bakıya çatdıran tankerlər artıq tutumundan aşağıdır. Hesablamalara görə, Xəzər dənizinin səviyyəsinin hər 10 santimetr aşağı düşməsi 5 min tonluq konteyner gəmindən suyun duzsuzlaşdırılması ilə bağlı problemlər artıq yaranıb. "Xəzər dənizi gözümlərin qabağında yox olur və bunun nəticələri son dərəcə ağırdır", - "Xəzəri xilas et" hərəkatının təsisçisi Vadim Ni deyib. Bu, təkcə ekoloji böhran deyil, həm də humanitar və iqtisadi fəlakətdir. Xəzər dənizində aparılan müasir tədqiqatlar bizim hərəkatımızın başlanğıcından bəri dediklərimizi təsdiqləyir: bu çağırışların həlli kompleks yanaşma, eləcə də güclü beynəlxalq diqqət və əməkdaşlıq tələb edir. Hərəkat hesab edir ki, Xəzər böhranı Aral dənizindəki ekoloji fəlakəti xatırladır, ekoloji deqradasiya insan sağlamlığı üçün ciddi fəsadlar törədir. Qurumuş Xəzər dənizinin dibindən yaranan zəhərli toz milyonlarla insanı fəlakətlərə gətirib çıxara bilər. Qeyd edək ki, Xəzər dənizinin səviyyəsinin durmadan aşağı düşməsi regionda ekoloji fəlakət təhlükəsi yaratmaqla yanaşı, Orta dəhliz üzrə yükdaşımalara da mənfi təsir göstərir. Qazaxıstan və Türkmənistan limanlarından yük daşıyan bərələr, ele-

AMEA-nın Coğrafiya İnstitutunun şöbə müdiri, ekoloq Ənvər Əliyev mövzu ilə bağlı "Yeni MİSAVAT"a fikrini bölüşüb: "Azərbaycanda bölgənin, xüsusilə də Xəzər dənizinin tarixi baxımdan iqlim problemləri ilə məşğul olan adam yoxdur. Hamısı statistik məlumatları oradan-buradan götürür, heç meteoroloji stansiyaların çoxu yoxdur. Kainatın bütün sferasında iki əsas qanun var. Bir hərəkat qanunu, kainat qanunu, laktikalarla hərəkətsiz heç zaman yaşaya bilməz. İkinci də dövrilikdir - Xəzər dənizinin səviyyə tərəddüdü yaranandan mövcuddur. Biz 70-ci illərdə bundan da qorxunc hadisələr eşidirdik.

Hamı deyirdi ki, batacağıq, kürü üzünə həsrət qalacağıq. Əksini gördük. Xəzər dənizinin enməsi nə qədər faciə idisə, qalxması da bir o qədər böyük faciədir. Quraqlıq 40-50 il çəkir, ondan sonra yenidən Xəzərin akvatoriyasından milyonlarla kvadrat kilometr ərazidən su yığır, oradan yığılan suların ərazisində rütubətlik artır. Naxçıvan da daxil olmaqla, bütün ölkə ərazisində rütubətlik artır. Misal üçün, 2023-cü ildə rütubət 40 faiz artıb. Ötən il də artıb. Çaylarımız görünməyən sahilləri yuyur, ucu-bucağı görünməyən quru yataqlar daşır. Misal üçün, ötən ay əldə etdim bu məlumatı, keçən il Mingəçevir su anbarına 800 milyon kub su buraxılırdısa, bir ay əvvəl bu rəqəm 300 milyona düşüb. Bunların hamısı rütubətli dövrün əlamətləridir. Rütubətli dövrlə quraqlıq dövrü 19-cu əsrin axırından başlayıb bu günə qədər 3-4 dəfə dəyişib. Həm quraqlıq dövrü olub, həm də rütubətli və s. Burada qorxulu bir şey yoxdur. Burada yalnız qorxacaq bir məsələ var, biz iqlim tarixini lazımi qaydada araşdırma bilməmişik. Vaxt olub ki, bundan da quraqlıq illər olub. Misal üçün, 1970-ci ilin rəqəmlərinə baxsaq, yanvar-fevral aylarında Bakı, Sumqayıt, Mərdəkan və digər ərazilərə

bir az da olsun rütubət düşməyib. Amma bu ilin yanvar-fevral ayında xeyli yağış. Yeni onu demək istəyirəm ki, qorxulu vəziyyət yoxdur. Ola bilər ki, bizim artıq quraqlıq dövrümüz bitib, rütubətli dövrümüz başlayıb. İndi bunun Xəzərin qalxmasına nə zaman təsiri olacaq, bunun üçün hələ ən azı 5-6 il lazımdır. Böyük alimlər, Nobel mükafatçıları da deyir ki, 2050-ci ildən artıq kiçik buzlaşma dövrü başlayacaq. Ona görə indidən qərar vermək olmaz. Yalnız burada bu işə mane olan amil var, o da əhali artımıdır. Hər bir vətəndaş Xəzərin 4 milyon kv.km akvatoriyasında anadan olursa, bu gündəlik 250 litr su tələbatı deməkdir. Bunu da on, yüz minlərə vüranda fantastik rəqəm alınır. Amma suvarma texnologiyası təkmilləşir. Məsələn, o vaxt bir hektara 100 ton su işlədirdikse, indi müasir üsulla çiləmə ilə on dəfə ondan az su işlədirik, xeyli ərazini də suvarırıq. Bunların hamısının kontekstində vahimələnmək, qorxu yaratmaq lazım deyil. Yenə deyirəm, Xəzər dənizi quraqlıq vaxtında da problem yaradıb, səviyyəsi qalxanda da. Ətrafında bütün infrastrukturunu məhv eləyib. Bu ənənələr tarixi dövrlərdə davamlı olub, olacaq da".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni MİSAVAT"

"Şagirdlərin ünvana rahat çatması üçün "Məktəbli avtobusu" layihəsinin həyata keçirilməsi planlaşdırılır".

Bunu elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev Xəzər TV-yə müsahibəsi zamanı deyib. Emin Əmrullayevin sözlərinə görə, paytaxdakı "Məktəbli avtobusu" layihəsində məntiq tamamilə fərqlidir və layihənin üzərində hazırda işlər gedir, yaxın zamanda bunun təqdimatının olması planlaşdırılır.

"Məktəbli avtobusu" layihəsi həm paytaxt, həm də bölgə məktəbləri üçün nəzərdə tutulur. Ekspertlərə görə, xüsusilə bir kənd məktəbindən digərinə və ya rayon mərkəzinə şagirdlərin rahat daşınmasını təmin edə bilər. Paytaxt məktəblərində məktəbli avtobuslarının tətbiqi eyni zamanda yol-nəqliyyat sistemində sıxlığın qarşısının alınmasına da hesablanmış bir addımdır.

O cümlədən də şagirdlər üçün rahat gediş imkanındır. Hazırda valideynlər övladlarını şəxsi avtomobillərlə məktəbə aparıb-gətirirlər ki, bu da məktəblərin qarşısında tıxacların yaranmasına səbəb olur.

Lakin məktəbli avtobusları müəyyən məntəqələrdən şagirdləri toplayaraq, birbaşa təhsil müəssisələrinə çatdıracaq. Dərs bitdikdən sonra isə yenidən eyni qaydada onların evlərinə qayıtması təmin ediləcək. Bundan əlavə, paytaxt yollarında avtobus zolaqlarının mövcudluğu nəqliyyatın daha effektiv idarə olunmasına imkan yaradacaq.

Bəs bu təhsilin keyfiyyətinə necə təsir edəcək? Şagirdlərin dərsə davamiyyəti artacaq?

Təhsil eksperti Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı: "İlk növbədə qeyd edirəm ki, "Məktəbli avtobusu" layihəsi Azərbaycanın təhsil sisteminə həm logistik, həm sosial, həm də pedaqoji baxımdan mühüm dəyişikliklər vəd edən təşəbbüsdür. Həm şəhər, həm də kənd məktəbləri üçün nəzərdə tutulan bu layihənin effektiv tətbiqi bir neçə sahədə ciddi müsbət təsir göstərə bilər. İlk olaraq, bu təşəbbüs şagirdlərin dərsə davamiyyətinə birbaşa müsbət təsir edəcək. Xüsusilə bölgələrdə, kəndlərdə məktəbə uzaq mə-

safədən gələn şagirdlər üçün nəqliyyat problemi onların dərsdən yayınmasına və ya gəcməsinə səbəb olur. Məsələn, bir kənd məktəbindən digərinə və ya rayon mərkəzinə getmək üçün valideynlər çox zaman şəxsi nəqliyyat vasitəsi olmadan, valideynlər üçün də sosial yükü azaldacaq. Hazırda çox sayda valideyn övladını şəhər saatlarında məktəbə aparmaq və dərsdən sonra geri gətirmək üçün şəxsi avtomobildən istifadə edir. Bu isə məktəblərin qarşısında tıxacların yaranmasına, nəqliyyatın iflic olmasına, şagirdlərin gəcməsinə səbəb olur. "Məktəbli avtobusu" vasitəsilə bu proses mərkəzləşdirilmiş şəkildə və təhlükəsizliklə təmin olunarsa, həm şagirdlər vaxtında dərsə çatacaq, həm də şəhər daxilində nəqliyyat axını rahatlaşacaq".

Paytaxtda bu layihənin tətbiqi nəqliyyat sistemində yüklənməni azaltmaqla yanaşı, valideynlər üçün də sosial yükü azaldacaq. Hazırda çox sayda valideyn övladını şəhər saatlarında məktəbə aparmaq və dərsdən sonra geri gətirmək üçün şəxsi avtomobildən istifadə edir. Bu isə məktəblərin qarşısında tıxacların yaranmasına, nəqliyyatın iflic olmasına, şagirdlərin gəcməsinə səbəb olur. "Məktəbli avtobusu" vasitəsilə bu proses mərkəzləşdirilmiş şəkildə və təhlükəsizliklə təmin olunarsa, həm şagirdlər vaxtında dərsə çatacaq, həm də şəhər daxilində nəqliyyat axını rahatlaşacaq".

Ekspert qeyd edir ki, pedaqoji cəhətdən bu layihə şagirdlərin fiziki və psixoloji təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımından da önəmlidir: "Avtobuslarda müşayiətçi müəllim və ya xüsusi nəzarətçilərin olması şagirdlər arasında intizamı qoruyacaq, eyni zamanda valideynlərin narahatlığını da azaldacaq. Dünyanın bir çox inkişaf etmiş ölkələrində - ABŞ, Kanada, Almaniya və Yaponiya məktəbli avtobusları şagirdlərin məktəb həyatına təhlükəsiz, rahat və sistemli şəkildə qoşulmasının əsas vasitələrindən biridir. Bu sistemlərdə avtobusların marşrutları öncədən planlaşdırılır, şagirdin yaşadığı əraziyə uyğun dayanacaq təyin olunur və vaxt cədvəli ciddi şəkildə qorunur. Bu layihənin təhsilin keyfiyyətinə dolayı, amma mühüm təsirlərindən biri də şagirdin məktəb həyatına motivasiyasının artmasıdır. Təsəvvür edin: hər gün yolda çətinlik çəkən, şəhər tezdən qalxıb saat-

Elm və təhsil nazirinin "məktəbli avtobusu" anonsu

Kamran Əsədov: "Ləng işləsə, dayanacaq yerləri düzgün planlaşdırılmasa, layihənin effekti azalacaq"

larla yol gedən şagirdlə rahat şəkildə avtobusa minib vaxtında məktəbə çatma şagirdin eyni motivasiyaya sahib olması mümkün deyil. Nəqliyyat şəraitinin yaxşılaşdırılması həm fiziki, həm də emosional olaraq şagirdin dərsə hazırlığını artırır. Bununla yanaşı, bu sistemin uğuru onun idarə olunma mexanizmi və maliyyə modeli ilə sıx bağlıdır. Əgər avtobuslar ləng işləsə, dayanacaq yerləri düzgün planlaşdırılmasa və ya təhlükəsizlik tədbirləri zəif olsa, layihənin effekti azalacaq. Ona görə də müasir IT texnologiyalarla təchiz edilmiş GPS izləmə, valideynlər üçün mobil bildiriş sistemləri, sürücülərin və müşayiətçilərin

peşəkarlığı bu prosesin əsas elementləri olmalıdır.

Sonda qeyd edirəm ki, "Məktəbli avtobusu" layihəsi yalnız bir nəqliyyat layihəsi deyil - bu, uşaqların təhsilə çıxış imkanlarını artıran, məktəb həyatını müasir şəhər infrastrukturuna ilə əlaqələndirən, sosial bərabərliyi dəstəkləyən bir islahatdır. Doğru planlanarsa, bu layihə dərsə davamiyyətin yüksəlməsi, şagirdlərin təhlükəsizliyinin artırılması, müəllimlərin dərsə daha vaxtında çatması və ümumilikdə təhsil keyfiyyətinin yüksəldilməsi baxımından mühüm dönüş nöqtəsi ola bilər".

Xalidə GƏRAY
"Yeni Müsavat"

Repetitorlar sertifikasiyadan keçəcəklər?

"Pedaqog və təlimçi anlayışları bir-birindən fərqlənir. Məktəblərdə pedaqoqlar fəaliyyət göstərir, repetitor isə müəllim deyil, təlimçidir. Son vaxtlar həttə bəzi məsul dövlət qurumlarının belə biznes fəaliyyəti ilə məşğul olduğunu müşahidə edirəm. Belə ki, həmin qurumlar əldə etdikləri bilgiləri pulla satırlar. Mən sual verirəm ki, bu, qeyri-qanuni fəaliyyət deyilmi? Cavab olaraq bildirirlər ki, "qanunda elmi-pedaqoji fəaliyyətə icazə verilir". Lakin mən qeyd edirəm ki, onlar pedaqog deyil, təlimçidir. Buna görə də bu fəaliyyət qanunsuz sahibkarlıq sayılır".

Bunu Azərbaycan, Rusiya və Türkiyənin iqtisad elmləri doktoru, professor Zahid Məmmədov AzEdu.az-a müsahibəsində deyib.

O qeyd edib ki, burada söhbət akkreditasiya olunmuş universitetlərdən gedir: "Məsələ ondadır ki, bu təlim kursları Elm və Təhsil Nazirliyi (ETN) tərəfindən akkreditasiyadan keçməyib. Bu səbəbdən təklif edirəm ki, repetitorlar rəsmi olaraq ETN tərəfindən sertifikatıdan keçsinlər. Necə ki, bütün həkimlər fəaliyyət göstərmək üçün Səhiyyə Nazirliyindən akkreditasiya almalıdır, eləcə də bütün repetitorlar mütləq sertifikatlaşdırılmalıdır. Biz bilməliyik ki, bu şəxslər kimdir və hansı səviyyədə təhsil xidməti göstərir. Ona görə də repetitor ETN tərəfindən sertifikat aldığını təsdiq etməli və təlimçi kimi fəaliyyət göstərə bilməlidir.

Bundan əlavə, bu sahədə əldə edilən gəlirlər də rəsmi şəkildə vergiyə cəlb olunmalıdır. Son vaxtlar ictimaiyyətdə elə hallar müşahidə edirik ki, bir nəfər 200 nəfərlik auditoriya qarşısında təlimçilik fəaliyyəti ilə məşğuldur. Mən hesab edirəm ki, hər şey qanun çərçivəsində tənzimlənəlidir. Kölgə iqtisadiyyatına son qoyulmalıdır".

Summativləri pulla hazırladan müəllimlər var

Təhsil ekspertindən ilginclik iddia

"Təəssüf ki, zaman-zaman orta məktəblərdə təşkil olunan kiçik və böyük summativ qiymətləndirmələr zamanı müxtəlif qiymətləndirmə vasitələrinin həmin fənn müəllimi tərəfindən yox, bu işi sanki özü üçün ixtisaslaşdırmış, öz ələmində yüksək səviyyədə həyata keçirən digər müəllimlər tərəfindən hazırlandığını eşitmişik".

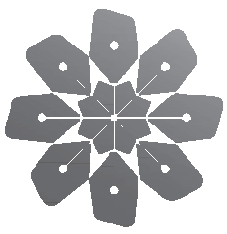
Bu bəaredə Modern.az-a sosial şəbəkələrdə bəzi müəllimlərin pul müqabilində summativ qiymətləndirmə tapşırıqlarını hazırlaması ilə bağlı yayılan xəbərlərə münasibət bildirərək təhsil eksperti Elmin Nuri bildirib.

O bildirib ki, xüsusən də sosial şəbəkələrdəki təhsil qruplarından, müəllimlərdən eşitdiklərinə görə, bu tip müəllimlər həmkarlarını summativ qiymətləndirmə tapşırıqları ilə təmin edir:

"Bunun qarşısı alınmalıdır. Çünki son illərdə təhsildə təəssüflər olsun ki, müxtəlif uydurma xidmət istiq-

mətləri görürük ki, bunların da bəziləri müəllimlər tərəfindən yaradılır. Başa düşürəm, hər bir şəxs öz xidmətini, bacardığı xüsusi istiqaməti inkişaf etdirir, digərlərinə fayda verəcək şəkildə tətbiq edə bilər. Amma daha hər şey öz limitində olsa yaxşıdır. Təsəvvür edin, kiməsə internetdən dərs cədvəlinin düzgün tutulması, jurnalın düzgün yazılma qaydasını öyrənmir və şəhəri gün sosial şəbəkədə elan verir ki, mən bununla bağlı təlim keçirəm, digər müəllimlər qoşulsun. Niyə?! Digər müəllimlərin sənədən nəyi əskikdir?! Sə-

nin çatacağıın datalar, əlində olan məlumatlar onların da əlində var. Bir qisim adam kurikulumla bağlı 1-2 kitab oxuyur, bəzi internet materiallarına baxır, aləmə car çəkər ki, mən kurikulum təlimçisiyəm, digər müəllimləri də bu istiqamətdə öyrətməliyəm. Ayıbdır, yolverilməzdir. Şəxsən mən müəllim olsam, heç vaxt kurikulum tədrisinə görə başqa müəllim yanına getmərim. Çünki o da mənim kimi müəllimdir. O necə öyrənibsə, hansı dataları əldə edibsə, hansı mənbələrlə bu bilgilərə sahib olubsa, bunu mən də bacara bilərəm. Bu cür kurikulum təlimçiləri digər müəllimlərə "mənim müdaviyimlərim" deyər-deyər sanki özlərinin xüsusi xidmət sektorunu yaratmış olurlar. Bu, 10 ildən çoxdur ki, davam edir".

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycanın dövlətçilik
tarixinin, milli adət-ənənələrinin,
elm və mədəniyyətinin təbliği**

Azərbaycan Ordusunun parlaq tarixi qələbələrindən biri olan şanlı Aprel döyüşlərindən doqquz il ötür. Bu döyüşlər Vətən müharibəsinə aparan yolun mühüm mərhələsi kimi tarixə düşüb. 2016-cı ilin aprelinde Azərbaycan Ordusu Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin təxribatlarına layiqli cavab verdi və dördgünlük müharibə zamanı böyük uğurlar qazandı. Bu döyüşlər təkcə hərbi qələbə deyil, eyni zamanda xalqımızın milli ruhunun gücünü, birliyini və ordumuzun qüdrətini nümayiş etdirdi.

Xatırladaq ki, 2016-cı il aprelin 2-də Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin təxribatlarına cavab olaraq, Azərbaycan Ordusu sürətli əks-hücum əməliyyatı ilə düşməni ağır məğlubiyyətə uğrattı, Füzuli, Cəbrayıl və Ağdərə rayonlarının işğal altındakı ərazilərinin 2000 hektardan çox hissəsini azad etdi. Həmçinin minlərlə hektar ərazi Azərbaycan Ordusunun tam nəzarətinə keçdi. Azərbaycan Ordusu dördgünlük Aprel döyüşləri ilə 23 ildən sonra xalqımıza qələbə sevinci yaşatdı.

Azərbaycan Ordusu Aprel zəfəri ilə Ermənistanın özü haqqında yaratdığı mifi darıxdıraraq etmişdi. Döyüşlər zamanı hərbiçilərimiz "Ohanyan müdafiə xətti"ni cəmi 20 dəqiqəyə yarmışdı.

Azərbaycan Aprel müharibəsində ən müasir silahlardan da istifadə etmişdi, bu isə Ermənistanı əməli-başlı qorxudurdu. Belə ki, Azərbaycan döyüşlər zamanı "Harop" pilotsuz kamikadze aparatlarından, "cəhənnəm silahı" adlandırılan "TOS-1A" ağır odsaçan artilleriya sistemlərindən istifadə etmişdi.

Aprel döyüşləri Azərbay-

Azərbaycan Ordusu Aprel döyüşlərində Lələtəpə yüksəkliyini, Talış yüksəkliyini və digər bir sıra mühüm strateji yüksəklikləri işğaldan azad etmişdi.

Geniş ərazini nəzarətdə saxlamaq imkanı verən olduqca strateji əhəmiyyətli Lələtəpə yüksəkliyinin işğaldan təmizlənməsi Cəbrayılın Cocuq Mərcanlı qəsəbəsinin və Füzulinin Horadiz şəhərinin təhlükəsizliyini təmin edib.

Ordumuzun qəti zərbələri nəticəsində düşmənin 30-dan çox tankı, 25-dən çox artilleriya qurğusu və digər zirehli texnikası məhv edilib, 320 hərbiçisi öldürülüb, 1000-dən artıq döyüşçüsü yaralanıb.

Döyüşlərdən sonra bir sıra yolların - Goranboyun Güllüstan kəndi, Tərtərin Suqovuşan (həmin zamanlar Madagiz adlanırdı) üzərindəki yolların nəzarətdə saxlanması təmin edilib.

Əməliyyatlar aprelin 5-də Azərbaycan və Ermənistan silahlı qüvvələrinin baş qaragah reislərinin Moskva razılaşmasına əsasən dayandırılıb.

Aprel döyüşləri Azərbay-

Dövlətçilik, tarix, mədəniyyət

Böyük zəfərin başlanğıcı - Aprel döyüşlərindən 9 il ötür

YENİ ÜSAVAT
N 53 (8663) 2 aprel 2025

Dördgünlük müharibə 2020-ci ilin sentyabrında torpaqların işğaldan azad edilməsində həlledici rol oynadı

zarətdə saxlamağa imkan verən yüksəklikləri nəzarətə götürüb.

Beləliklə, Aprel döyüşləri həm hərbi, həm də siyasi aspektdən Azərbaycanın gücünü dünyaya sübut etdi. Bu döyüşlər xalqın orduya inamını daha da artırdı və 2020-ci ildə Qarabağın azad olunması üçün möhkəm təməl yaratdı. Azərbaycanın qətiyyəti və ordumuzun gücü nəticəsində işğal altındakı torpaqlar azad edildi, ölkəmiz tarixi ədaləti bərpa etdi.

Onu da qeyd edək ki, 2016-cı il aprelin 19-da Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin müvafiq sərəncamları ilə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 3 üzvü "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı", 7 üzvü "Azərbaycan Bayrağı" ordeni, 1 üzvü 2-ci dərəcəli və 4 üzvü 3-cü dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni, 19 üzvü "Vətən uğrunda" medalı, 43 üzvü "İgidliyə görə" medalı, 45 üzvü "Hərbi xidmətə görə" medalı, 2 üzvü "general-mayor" ali hərbi rütbəsi ilə mükafatlandırılıb.

Bu gün Aprel döyüşlərinin qəhrəmanları xalqımız tərəfindən böyük ehtiramla yad edilir. Onların fədakarlığı Azərbaycan tarixinə qızıl hərfilərlə yazılıb və gələcək nəsillərə nümunə olacaq.

can üçün böyük zəfərin başlanğıcı idi. Dördgünlük müharibə Vətən müharibəsində işğalda qalan torpaqların azad edilməsində həlledici rol oynadı.

Azərbaycan öz torpaqlarını işğaldan azad etdikdən sonra postmünaqişə dövründəki açıq qalan məsələləri tənzimləyən 10 noyabr bəyanatının müddəalarının da yerinə yetirilməsində qətiyyət göstərir.

2022-ci ilin martında Fərx dağı və eyniadlı kənd nəzarətə götürülüb. 2022-ci il avqustun 3-də Azərbaycan Ordu-

su bölmələrinin keçirdiyi "Qisas" cavab əməliyyatı nəticəsində Qırxqız yüksəkliyi, həmçinin Kiçik Qafqaz dağ sisteminin Qarabağ silsiləsi boyu Sarıbəbə və bir sıra digər əhəmiyyətli hakim yüksəkliklər nəzarətə götürüb. Ardınca isə Buzdax və digər hakim yüksəkliklər də ordumuzun nəzarətinə keçib. Həmin ilin avqust ayının axırlarında Laçın şəhəri, Zabux və Sus kəndlərinə nəzarət bərpa edilib.

2023-cü ilin mart ayı ərzində Xankəndi-Xələli-Turşsu və bu marşrutdan şif-

malda keçən Xankəndi-Kosalar-Mirzələr-Turşsu yollarında hərbi tədbirlər görüldü. Bundan sonra isə Laçın rayonunun Cağazur və Zabux kəndləri arasında yerləşən bir neçə hakim yüksəklik, əsas və yardımçı yollar, eləcə də sərhədboyu geniş sahələr nəzarətə götürüldü.

Onu da xatırlatmaq yerinə düşər ki, 2021-ci ilin noyabrında və 2022-ci ilin sentyabrında Azərbaycan-Ermənistan sərhədində genişmiqyaslı toqquşmalar baş verib. Bundan sonra Azərbaycan böyük ərazini nə-

Yay tətili uzadıla bilər - ekspert deyir ki...

Rusiya və Türkiyə kimi ölkələrdə yay aylarının isti keçdiyi şəhərlərdə məktəblərdə yay tətilinin müddətinin bir neçə həftə artırılması planlaşdırılır

Rusiya və Türkiyə kimi ölkələrdə yay aylarının isti keçdiyi şəhərlərdə məktəblərdə yay tətilinin müddətinin bir neçə həftə artırılması planlaşdırılır. Bu qərarın əsas məqsədi şagirdlərin sağlamlığını qorumaq və onların daha rahat bir tədris mühiti əldə etməsinə təmin etməkdir. Türkiyədə xüsusilə cənub bölgələrində, Rusiyada isə isti iqlimə malik şəhərlərdə bu dəyişikliklərin tətbiq edilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycanın iqlimi nəzərə alındıqda yay aylarının olduqca isti keçdiyini görmək mümkündür. Xüsusilə iyul və avqust aylarında temperaturun 40°C-yə qədər qalxması, xüsusilə də şagirdlər üçün əlverişsiz şərait yaradır. Bəs bizdə yay tətilinin müddəti artırılmalıdır?

Təhsil eksperti Kamran Əsədov deyir ki, Azərbaycanın iqlim şəraiti və son illərdə müşahidə olunan iqlim dəyişiklikləri, xüsusilə yay aylarında

müşahidə edilən yüksək temperatur göstəriciləri təhsil prosesinə bilavasitə təsir edən ciddi amillərdəndir: "Bu baxımdan, Türkiyə və Rusiya kimi ölkələrin bəzi bölgələrində yay tətilinin müddətinin artırılması təşəbbüsləri diqqətəlayiq və gələcək üçün vacib müzakirə mövzudur.

Azərbaycanda xüsusilə iyul və avqust aylarında temperatur 40°C-yə qədər yüksəlir, bəzi rayonlarda bu göstərici daha da yüksək olur. Bu vəziyyət məktəblərdə kondisioner sisteminin olmaması, ya da çox məhdud istifadəsi ilə birlikdə şagirdlər və müəllimlər üçün sağlamlıq və diqqət

baxımından əlverişsiz şərait yaradır. İsti hava uşaqların fiziki və zehni yorğunluğunu artırır, tədris materiallarının mənimsənilməsinə çətinləşdirir, hətta bəzi hallarda huşsuzluq, susuzluq, baş ağrısı və digər sağlamlıq risklərinə səbəb ola bilər.

Hazırda Azərbaycanda

ümumtəhsil məktəblərində tədris ili 15 sentyabr - 14 iyun tarixlərini əhatə edir. Tədris ili əslində rəsmi olaraq iyun ayının ortasında bitir, bəzi siniflərdə (xüsusilə 9 və 11-ci siniflərdə) imtahanlar iyunun sonlarına və hətta iyul ayına qədər davam edə bilər. Bu isə artıq şagirdləri ən isti aylarda məktəbdə və ya imtahan mərkəzlərində iştiraka məcbur edir".

Ekspertin sözlərinə görə, Rusiya və Türkiyə kimi ölkələrdə isti bölgələr üçün yay tətilinin uzadılması şagirdlərin sağlamlığını qorumaqla yanaşı, tədris prosesində keyfiyyətin artmasına da yönəlib: "Məsələn, Türkiyənin Antalya, Adana və Şanlıurfa kimi cənub bölgələrində yeni planlaşdırılan modelə əsasən, yay tətili bir neçə həftə uzadılır, əvəzində tədris ili digər fəsilərdə daha balanslı şəkildə təşkil olunur. Rusiya isə bəzi şəhərlərdə iyunun əvvəllərində tədrisə son verməyi və sentyabrın ortalarında yenidən başlamağı müzakirə edir.

Azərbaycanda bu təcrübədən istifadə oluna bilərmi? Əlbəttə, mümkündür. Xüsusilə ölkənin Aran, Cənub, Naxçıvan və Gəncə-Qazax bölgələri kimi isti iqlimə malik ərazilərdə pilot layihə şəklində tətbiq

edilə bilər. Lakin burada əsas şərt tədris saatlarının illik normaya uyğun şəkildə balanslaşdırılmasıdır. Yeni yay tətili uzadılsa, payız və ya qış aylarında tədris müddəti artırılmalı və ya dərslər saatları yenidən planlaşdırılmalıdır".

K.Əsədov bildirir ki, bu məsələdə digər mühüm amil isə məktəblərin infrastrukturudur: "Əgər məktəblərdə yay aylarında tədrisə davam ediləcəksə, bu zaman ventilyasiya və soyutma sistemləri mütləq şəkildə yenilənməlidir. Hazırda bu imkanlar bir çox məktəbdə ya yoxdur, ya da çox məhdud şəkildə mövcuddur. Ona görə də iqlimə uyğun tədris təqvimini planlaşdırılması infrastrukturla paralel aparılmalıdır.

Azərbaycan da təhsil təqvimini iqlim dəyişikliklərinə uyğunlaşdırmaq barədə ciddi şəkildə düşünməlidir. İqlim yalnız kənd təsərrüfatına və enerji-kaya deyil, təhsilə də təsir edən strateji amildir. Əgər biz şagirdin sağlamlığını, rahatlığını və təhsildə effektivliyini düşünürüksə, yay aylarının tədris təqvimindəki rolu yenidən nəzərdən keçirilməlidir. Təhsil sisteminin gələcəyi həm də iqlimə uyğunlaşmaq bacarığı ilə ölçülür".

■ Sahənə RƏHİMLİ, "Yeni Müsavat"

Bütün dünyada olduğu kimi, Azərbaycanda da kənd təsərrüfatı istehsalı, xüsusilə də meyvəçilik iqlim-hava şərtlərindən kəskin asılıdır. Kəskin quraqlıq, həddən artıq yağıntı, tufanla yanaşı, ərəzi üçün xarakterik olmayan soyuq qış şəraiti də kənd təsərrüfatı əkinləri, o cümlədən meyvə bağları üçün böyük problemlər yaradır. Son illərin hədsiz mülayim qış havasından sonra arxada qalan mövsüm Azərbaycanda güclü qar yağması, şaxtalı günlərin bolluğu ilə yadda qaldı. Belə ki, yanvar ayında rekord isti hava şəraitindən sonra fevral ayının ikinci yarısı qar-tufanla keçdi, bütün ölkə boyu nadir görünən kəskin şaxtalar qeydə alındı. Martin əvvəlindən mülayimləşən hava ikinci ongunluyun sonundan yenidən soyuqlaşdı, bir çox bölgələrdə sulu qar və qar yağdı. Martin əvvəlindəki iki həftəlik istiləmədə, təbii olaraq, ağaclar tumurcuqlamağa, ərək, alça və sair kimi bəzi ağaclar isə çiçək açmağa başladı. Lakin yenidən soyuqlaşan hava şəraiti erkən çiçəkləyən ağaclar üçün fəlakətə çevrilib. Xüsusilə ərək, şaftalı, alça, nektarin, gilənar ağaclarının tumurcuq və çiçəklərini soyuq “yandırdı”. Hətta Bakı ətrafındakı bağlarda ərək ağaclarının çiçək tumurcuqlarının qaralaraq yerə tökülməsi, açılan çiçəklərin isə zəif olması müşahidə olunur.

Bağ sahibi İsa Abakarovun Baku TV-yə dediyinə görə, meyvələrə ciddi zərər dəyib: “Hava belə olduğuna görə çiçəklər yandı. Təxminən 70 faiz şaftalı və ərək ağacından məhsul gözləmirik. Çiçək töküləndən sonra ağac yenidən yarpaqlamağa başlayır. Amma məhsulu olmur”.

Ağacların çiçəkləmə dövründə qeydə alınan bu hallar, aydın məsələdir ki, məhsulun yetişdiyi dövrdə ölkədə qıtlığa və qiymət artımına gətirib çıxaracaq.

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin erkən yaz aylarından başlayaraq, bütün ölkə ərəzində qeydə alınan güclü yağışlar, külək də meyvə istehsalına ağır zərbə vurmuşdu. Bu, ötən ilin meyvə mövsümündə Azərbaycanda erkən çiçəkləyən meyvələrin qiymətində ciddi artımlara səbəb oldu. Xüsusilə giləs, albalı və digər giləmeyvələrdə bu artım daha yüksək idi. Yağınların yay aylarında da davam etməsi isə payızlıq meyvələrin məhsuldarlığını kəskin aşağı saldı. Nəticədə ölkəyə meyvə idxalında ciddi artım baş verib. Belə ki, Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına əsasən, ötən il Azərbaycana ümumi dəyəri 281,8 milyon ABŞ dolları olan 375 min ton meyvə-tərəvəz idxal edilib. Bu idxalın dəyəri əvvəlki ilə nisbətən 51,9 milyon ABŞ dolları (22,6 faiz), həcmi isə 22,2 min ton (6,3 faiz) artıb. Meyvə-tərəvəz idxalında artım bu il də da-

Meyvə bahalaşacaq - səbəblər

Ərik, şaftalı, alça, nektarin, gilənar ağaclarının tumurcuq və çiçəklərini soyuq “yandırdı”

vam edir. Belə ki, 2024-cü ilin iki ayında ölkəyə 63,1 milyon dollarlıq 91,5 min ton meyvə-tərəvəz gətirilmişdisə, 2025-ci ildə bu, 88 min ton və 66 milyon dollar təşkil edib.

2024-cü ildə Azərbaycana erkən meyvə və giləmeyvələrdən 2687,13 ton ərək (Özbəkistan, Tacikistan və Türkiyədən), 966,43 ton təzə turş albalı (İran, Qırğızıstan), 104,18 ton Təzə albalı və giləs, digərləri (Özbəkistan, Çili, Argentina, İran və Türkiyə), 295,52 ton nektarinlər daxil olmaqla təzə şaftalı (Türkiyə, İran, Rusiya və sair) idxal edilib.

İdxalla yanaşı, Azərbaycandan belə meyvələrin ixracı da getdikcə artır. 2024-cü ildə ərək ixracı 2 milyon 684,7 min dollar dəyərlə 2215,74 ton (Rusiya, Belarus, Qazaxıstan, Gürcüstan), təzə turş albalı ixracı 67,92 ton (Rusiya), təzə albalı və giləs, digərlərinin ixracı 25 842,3 ton (Rusiya, BƏƏ, Qətər və sair), nektarinlər də daxil olmaqla təzə şaftalı ixracı 56 404,17 ton (Rusiya, Belarus, Qazaxıstan, BƏƏ, Qətər) təşkil edib.

Ötən il ölkədə 1 milyon 261 min 309,7 ton meyvə və giləmeyvə istehsalı qeydə alınıb. O cümlədən 65294,3 ton şaftalı (2022-ci ildə 57 726,5 ton),

30 462 ton ərək (30 284,4 ton), 50286,7 ton giləs (47 674,8 ton), 10 910,4 ton gilənar (albalı) (11 510,5 ton), 36 039,7 ton alça (35 628,9 ton) və sair istehsal olunub. Həm ümumi istehsalda, həm də ayrı-ayrı meyvə və giləmeyvələrin istehsalında artım olsa da, məhsuldarlıqda azalma diqqəti cəlb edir. İqlim şərtlərinin dəyişməsi, kənd təsərrüfatı istehsalına zərbə vuran təbiət hadisələrinin (sel, daşqın, tufan və sair) sayının artması meyvəçilikdə məhsuldarlığın azalmasına gətirib çıxarır. Rəsmi statistikaya əsasən 2013-cü ildə Azərbaycanda 134,2 min hektar meyvə və giləmeyvə bağı olub ki, bunun 113,9 min hektarı bar verən yaşda idi. 2023-cü ildə bağların ümumi sahəsi 227,2 min hektara, o cümlədən var verən yaşda olanların sahəsi 177,4 min hektara çatıb. Bağ sahələrinin artımı nəticəsində istehsal 853 min 757,2 tondan 2023-cü ildə 1 milyon 261 min 309,7 tona çatıb. Artım 47,8 faizə qədər təşkil edib. Ən maraqlı məqam budur ki, on ildə meyvə və giləmeyvə bağlarında orta məhsuldarlıqda ciddi azalma qeydə alınıb. Belə ki, bar verən yaşda olan bağların sahəsi qeyd olunan onillikdə 57 faiz artsa da,

məhsuldarlıq 1 hektardan 74,3 sentnerdən 70,7 sentnerə qədər düşüb. Bu, 4,9 faizə qədər azalma deməkdir. Nəzərə alsaq ki, dövlət hər il intensiv üsullar salınan meyvə bağlarına görə kənd təsərrüfatı istehsalçılarına böyük həcmdə subsidiya ayırır, onda məhsuldarlığın belə azalması fonunda xərclənən vəsaitlərin səmərəliliyi suallar doğurur.

2021-ci ildən etibarən Azərbaycanda hava şəraiti, təbiət hadisələrinin görə kənd təsərrüfatı istehsalçılarına dəyən zərəri dövlətin ciddi dəstək verdiyi aqrar sığorta mexanizmi vasitəsilə kompensasiya etmək imkanı yaranıb. Aqrar Sığorta Fondunun (ASF) təqdim etdiyi sığorta şərtlərinə görə sığortalanan sahələr üzrə hesablanan sığorta haqqının 50 faizini dövlət ödəyir. Zərərli təbiət hadisələrinin ildən-ilə artması sığortaya üz tutanların da sayını artırır. Belə ki, **ASF-dən “Yeni Müsavat”a verilən məlumata görə, Azərbaycanda meyvə bağlarına aqrar sığorta ödənişləri 18 dəfə artıb:** “Azərbaycanda dövlət dəstəyi ilə tətbiq edilən aqrar sığorta mexanizmindən faydalanan fermerlərin sayı və onlara ödənişlər kəskin artıb. Sığorta ödənişlərinin artımı özünü xüsusilə meyvə bağlarında

göstərir. Belə ki, 2024-cü ildə meyvə bağlarında baş verən müxtəlif hadisələr nəticəsində dəyən zərərler üzrə bağını sığorta etmiş fermerlərə ümumilikdə 721 min manat ödəniş edilib. Bu, əvvəlki ilin göstəricisinə nisbətən 18 dəfə artıqdır. Xatırladaq ki, 2023-cü ildə meyvə bağları üzrə ümumilikdə 39 min manat sığorta ödənişi edilməmişdi”.

Fond bildirir ki, 2024-cü ildə sığorta ödənişlərinin kəskin artımına fermerlərin aqrar sığorta barədə məlumatının daha da yüksəlməsi, sığortalanan meyvə bağlarının sahəsinin genişlənməsi və təbiət hadisələrinin tezliyinin artması səbəb olub: “Meyvə bağları üzrə aqrar sığorta ödənişləri ölkənin bütün iqtisadi regionlarında həyata keçirilib. Ən çox sığorta ödənişləri üzüm, giləs, alma, badam, ərək, alça, armud, şaftalı, qoz, limon, naringi, nektarin, xurma və sair məhsullar üzrə həyata keçirilib. Sığorta ödənişinə səbəb olan əsas hadisələr isə fırtına-qasırğa, dolu, şaxtavurma halları olub. Belə ki, 2024-cü ildə meyvə bağlarına edilmiş sığorta ödənişlərindən 130 min manatı şaxtavurma hadisəsi üzrə həyata keçirilib. Hazırda müxtəlif meyvə bağları və əkinlər üzrə sığortalama prosesi davam

edir”.

Bu ilin fevralında qeydə alınan şaxtalara görə artıq ASF-yə müraciətlər başlayıb: “2025-ci ilin yanvar-fevral ayları ərzində respublikanın müxtəlif bölgələrində meyvə bağlarına qar yağması və şaxtavurma (donvurma) hadisəsi ilə bağlı Aqrar Sığorta Fondunun 1651 Çağrı mərkəzinə 30-a yaxın müraciət daxil olub. Müraciətlər Azərbaycanın müxtəlif bölgələrindəki fermer və təsərrüfatlardan qəbul edilib. Belə ki, əsas müraciətlər Lənkəran, Yevlax, Şəmkir, Xaçmaz, Qax, Ağdaş və Ağstafa rayonlarından qeydə alınıb. Müraciət qeydə alınmış meyvə bağları əsasən limon, mandarin, şaftalı, nektarin, ərək, badam, giləs, gavalı, fındıq bağları olub. Aqrar Sığorta Fondunda

bütün müraciətlər qeydə alınıb, hadisələrin araşdırılması üçün təsərrüfatlara müstəqil aqrar sığorta ekspertləri yönəldilib və hadisələrin araşdırılması davam edir. Aqrar Sığorta Fondu fermerləri məhsul və gözlənilən qazanclarını təbiət hadisələrindən qorumaq üçün təsərrüfatlarını sığorta etməyə çağırır. Aqrar sığorta meyvə bağlarını və əkin sahələrini dolu, fırtına, qasırğa, sel-subasma, doluvurmada keyfiyyət itkisi, leysan yağışları, vəhşi heyvanların hücumu, 3-cü şəxslərin hərəketləri və sair risklərdən sığorta edir”.

Beləliklə, sığortalanan meyvə bağlarının sahibləri, aydın məsələdir ki, dəyən zərərin əvəzini ASF-dən ala biləcəklər. Lakin sığortalanan bağların sahibləri üçün bu, mümkün olmayacaq.

Eyni zamanda şaxtaların yaradacağı qıtlıq və qiymət artımından istehlakçılara - sadə vətəndaşların büdcəsinə dəyən zərərin də qarşılınması mümkün olmayacaq. Yaz fəslinin yeni başladığını nəzərə alsaq, bu şəraitdə Azərbaycan vətəndaşlarının yay meyvələrindən doyunca yemək ümidi Allaha qalıb: sel, daşqın, dolu, külək olmasa, bazarlarda bahalaşma da çox olmayacaq...

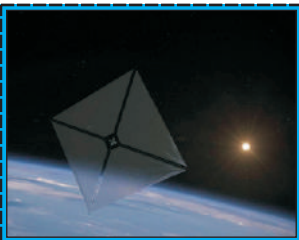
□ **Dünya SAKİT, “Yeni Müsavat”**

MUSAVAT

Son səhifə

N 53 (8663) 2 aprel 2025

Ulduzlararası səyahəti 1000 ildən onilliklərə endirə bilən kosmik yelkən hazırlandı

Beynəlxalq tədqiqatçılar qrupu ulduzlararası səyahətləri sürətləndirmək üçün yeni texnologiya inkişaf etdirib. Onlar ultrayüngül işıq yelkəni hazırlayıblar. Oxu.Az-ın verdiyi məlumata görə, innovasiya Braun Universiteti (ABS) və Delft Texniki Universitetinin (Niderland) alimləri tərəfindən yaradılıb. Tədqiqatın nəticələri "Nature Communications" jurnalında dərc edilib.

Bildirilir ki, 60+60 mm ölçüsündə və yüksək əksətmə qabiliyyətinə malik işıq yelkəni cəmi 200 nanometr qalınlığında - insan saçından 500 dəfə incədir. O, nitrid silisiumdan hazırlanıb, həm yüngüldür, həm də möhkəmdir.

Necə işləyir?

Bu yelkən ənənəvi dəniz yelkənlərinə bənzəyir, lakin külək əvəzinə güclü lazer şüalarından istifadə edir. Fotonların yelkən səthinə dəyib əks olunması nəticəsində kosmik aparat tədricən çox yüksək sürətlərə çata bilər.

Alimlərin sözlərinə görə, yelkən metrlerle genişləyə bilər, bu isə gələcəkdə mikroçip ölçüsündə kosmik zondularda ulduzlara göndərməyi mümkün edir.

Həmçinin vurğulanır ki, süni intellekt vasitəsilə optimallaşdırılmış nanoquruluşlu aparat "Alfa Səntavr"a uçuş vaxtını min illərdən onilliklərə endirə bilər.

Smartfonlar yuxumuzu necə "oğurlayır"?

Norveç alimləri aşkar ediblər ki, yataqda smartfonlardan istifadə yuxunun keyfiyyətini əhəmiyyətli dərəcədə pisləşdirir. Oxu.Az-ın xəbərinə görə, bu barədə araşdırmanın nəticələri "Frontiers in Psychiatry" jurnalında dərc olunub. 45 202 gənc üzərində aparılan araşdırma nəticəsində məlum olub ki, belə vərdiş yuxusuzluq riskini 59% artırır və yuxu müddətini orta hesabla 24 dəqiqə azaldır.

Tədqiqatçılar sosial şəbəkələrin interaktivliyinə görə ən zərərli ekran fəaliyyəti olacağını gözləyirdilər, lakin araşdırmanın nəticələri göstərib ki, fəaliyyət növünün heç bir fərqi yoxdur. Film izləmək, internetdə gəzmək, oyunlar oynamaq və ekrandan oxumaq da sosial şəbəkələr kimi yuxuya təsir edir.

Tədqiqatın aparıcı müəllifi Qunnhild Yonsen Hyetlandın sözlərinə görə, əsas amil məzmun deyil, yataqdan əvvəl ekran qarşısında sərf olunan ümumi vaxtdır.

Avtomobillərin ekranında oyun oynamaq dövrü başlayır

Texnologiya nəhəngi "Google" tərəfindən hazırlanmış "Android Auto" əməliyyat sistemi avtomobil sahəsində irəliləyişə imza atıb. Belə ki, artıq "Android Auto 14.1"-in yeni beta versiyası sensor ekranla təchiz edilmiş avtomobilin media sisteminə birbaşa oyunların işə salınmasını dəstəkləyir. Bu barədə "9to5Google" nəşri xəbər yayıb. Bildirilir ki, funksiya sürücülər və sərnəşinlər üçün dayanacaq və parklama zamanı sevimli oyunlarından həzz almağa imkan verir. Hazırda dörd populyar oyun mövcuddur: "Candy Crush", "Angry Birds", "Farm Heroes Saga" və "Beach Buggy Racing".

"Android Auto" tərtibatçıları təhlükəsizliyi də nəzərə alıblar: Oyunlar yalnız avtomobil hərəkətsiz vəziyyətdə olduqda işləyir. Nəqliyyat vasitəsi hərəkətə başlayanda oyun dərhal bağlanır və yenidən başlatmaq mümkün olmur. Avtomobildə oyunlardan istifadə üçün əvvəlcədən onları "Android Auto" ilə əlaqələndirilmiş smartfona yükləmək lazımdır. Bütün oyunlar tam ekran rejimində açılır, maksimum immersiya və idarəetmə rahatlığı təmin edir. Bort kompüterinin idarəetmə elementlərinə daxil olmaq üçün ekranı toxunmaq və aşağı sürüşdürmək kifayətdir.

Smartfonlar bir neçə səbəbdən yuxuya mane olur: onlar istirahətə sərf oluna biləcək vaxtı alır, aktiv kontent istehlakı səbəbindən yuxuya getməni gecikdirir, bildirişlər gecə yuxusunu pozur və sirkad ritmləri pozan mavi işıq saçır. Alimlər yatmadan ən azı 30-60 dəqiqə əvvəl ekrandan istifadəni məhdudlaşdırmağı və gecələr bildirişləri söndürməyi məsləhət görürlər.

Alimlərdən yenilik: iflic olan insanların fikirlərini oxuyan neyrointerfeys yaradıldı

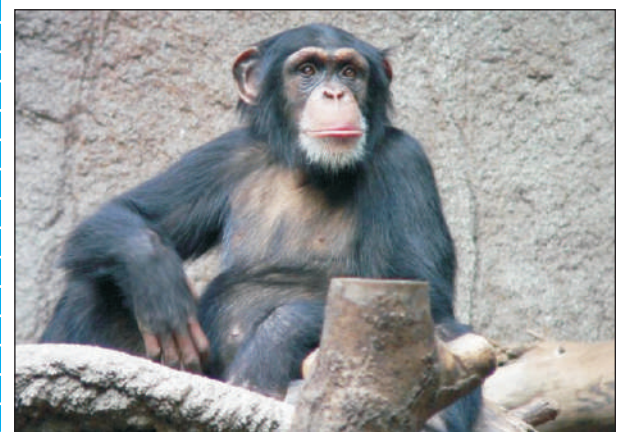
Amerikalı neyrofizoloqlar tam iflic olan insanların fikirlərini oxumaq və onları real vaxt rejimində kompüter ekranında göstərmək və ya neyron şəbəkəsi və dinamiklərdən istifadə edərək minimal gecikmə ilə səsəndirmək qabiliyyətinə malik neyrointerfeys hazırlayıblar. Bu yenilik xəstələrə itirilmiş nitq qabiliyyətini bərpa etməyə imkan verəcək. Bu barədə "Nature Neuroscience" məlumat verib.

"Biz beynin nitq səsələrinin formalaşmasına cavabdeh olan bölgələrinin fəaliyyətinin yüksək dəqiqliklə ölçülməsi nəticəsində əldə edilən siqnalardan insan nitqini deşifrə etməyə qadir olan sistem yaratmışıq. Sistemimiz mindən çox sözü bu üsulla minimum gecikmə ilə tanımaq, onları ekranda göstərmək və eyni zamanda, dinamiklərdən istifadə etməklə tələffüz etmək qabiliyyətinə malikdir", - araşdırmada qeyd olunub. Orta hesabla, bu alqoritm deşifrədə təxminən 48 sözü deşifrə etməyə qadirdir ki, bu da daha əvvəl əldə edilən nəticədən bir neçə dəfə yüksəkdir. Alimlər ümid edirlər ki, bu, iflic olan insanların başqaları ilə rahat ünsiyyət qurmaq qabiliyyətini bərpa edəcək neyron interfeyslərin inkişafını sürətləndirəcək.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yuxusuzluq şikayəti ilə həkimə müraciət edən insanların IQ səviyyəsinin normadan yüksək olduğu müşahidə edilir.
- * İnsanlar yuxuladığı zaman qoxu ala bilmirlər.
- * Niaqara şəlaləsindən düşüb sağ qala bilən ilk insan Bobbi Liç evdə portağal qabığına basaraq yıxılmış və daxili qanaxma səbəbilə dünyasını dəyişmişdir.
- * Dəniz atı dünyanın ən sədaqətli canlısıdır. Çünki həyat yoldaşı öldükdən qısa bir müddət sonra o da ölür.
- * İnsan ildə ən azı 1460 ədəd yuxu görür.
- * "Karaoke" sözü yapon dilində "quru orkestr" sözünün qısaldılmasıdır. "Kara" yapon dilində boş deməkdir.
- * Ördəyin səsi əks-səda vermir.
- * Ən böyük quş yumurtası dəvəquşununundur. Yumurta 15 - 20 santimetr uzunluğunda və ortalama 1,7 kiloqram ağırlığında. Qaynadılaraq bişirilməsi isə 40 dəqiqə çəkir.
- * Ən ağıllı heyvanlardan biri olan qarğalar insanlar kimi yaşlı valideynlərini illər sonra gedib ziyarət edirlər.
- * Ağcaqanadlar əllərini ovuşdurub başlarından keçirmə hərəkətini uçarkən əllərinə yapışan molekulları təmizləmək məqsədilə edirlər.

İnsanın meymundan daha çox yaşamasının səbəbləri - ətlə qidalanma, genlər, yoxsa təkamül?

Niyə şimpanzelər nadir hallarda 50 yaşına qədər yaşayır, insanlar isə 100 yaşlarını qeyd edirlər? Söhbət təkcə tibb və komfortdan getmir. Alimlər əmindirlər ki, "Homo sapiens"-in uzunömürlülüüyündə ətin, daha doğrusu, genlərimizin ona reaksiyasının rolu olub.

Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə pravda.ru yazıb.

Qida təkamülün mühərriki kimi

Ətlə qidalanmaya keçməklə insan əcdadlarında yeni genetik mexanizmlər inkişaf etməyə başlayıb. Cənubi Kaliforniya Universitetinin bioloqu Keyleb Finç hesab edir ki, bizə nəinki böyük beyin, həm də uzun ömür verən dəyişikliklərə təkan verən məhz yüksək miqdarda ətin istehlakı olub.

İltihab sivilizasiyanın yan təsiri kimi

Qırmızı ət qocalmanı sürətləndirən və xəstəlikləri inkişaf etdirən təhlükəli vəziyyət hesab olunan xroniki iltihabı aktivləşdirir. Buna cavab reaksiyası olaraq orqanizminizdə genetik uyğunlaşma başlayıb.

Niyə biz daha çox yaşayırıq?

Tibbin təkmilləşdirilməsi və qidalanmanın yaxşılaşması ilə birlikdə bu genetik yenidənqurma insanlara bioloji yaş həddini aşmağa imkan verdi. Meymunların həyat resursu genetik səviyyədə məhduddursa, insanlar da təkamül "uzunömürlülük" rejimini işə salıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500